

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Dorota Šuráňová

Integrační politika Francie od 70. let

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Dorota Šuráňová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

ŠURÁŇOVÁ, Dorota. *Integrační politika ve Francii od 70. let*. Praha, 2013. 49 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá francouzskou integrační politikou. Práce je rozdělena na tři části. První kapitola představuje teoretický rámec integračních politik. Jelikož je téma integrace velmi komplexní, jsou zde proto kromě samotných přístupů integrace uvedeny i další faktory, které samotnou integraci ovlivňují, tedy základní přístupy migrace a pojetí národa. Následující kapitola pojednává o historickém vývoji integračních politik. Jelikož integrace jde ruku v ruce s imigrací, jsou zde představeny i základní imigrační politiky v průběhu celého dvacátého století. Důraz je pak kladen na osmdesátá a devadesátá léta minulého století, kdy se začal formovat konkrétní postoj k integraci přistěhovalců. Tento přístup se pak projevil ve zcela konkrétních integračních opatřeních a politikách, které jsou uplatňovány vůči imigrantům dnes. O těchto konkrétních krocích pak pojednává poslední, tedy třetí kapitola. Zde jsou představeny současné praktické programy, které mají vést k co nejúplnější integraci cizinců ve Francii. Je zde také zmíněno, jaký vliv má na tyto konkrétní politiky Evropský Unie.

Abstract

The subject of this bachelor thesis is French integration policy. The thesis is divided into three main chapters. The theoretical framework of integration policy is presented in the first chapter. Because of the complexity of integration problematic, there are also mentioned migration approaches and different conceptions of nation. These two influences widely affect the integration policy itself. Second chapter deals with the history of immigration and integration policies during the 20th century. There we can find the main immigrational flows, which changed the face of the country. The main points here are the theoretical debates about the frameworks of integration into the French society during the 80's and 90's. These debates directly influenced the current integrative programmes, which are the topic of the last chapter, where are presented the main programmes and steps which should lead to better integration of

immigrants. There is also mentioned the influence of the European Union on the integration policies.

Klíčová slova

Francie, integrace, imigrace, integrační politiky, asimilace, přistěhovalci, integrační programy, vzdělání

Keywords

France, integration, immigration, integration policy, assimilation, immigration, integration programs, education

Rozsah práce: 91 511 znaků (včetně mezer)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. 7. 2013

Dorota Šuráňová

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala Doc. PhDr. Michelu Perottinovi, Ph.D. za převzetí vedení mé práce, za jeho cenné rady, které vedly ke jejímu vypracování, a zajímavé připomínky, kterými mou práci obohatil. Také bych ráda poděkovala Mme. Frederique Channac za ochotu pomoci s vyhledáváním francouzských zdrojů. Velké poděkování patří také mé rodině, která mi vždy byla velkou oporou.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Vymezení tématu

Problém integrace, tedy začleňování přistěhovalců do společnosti, je jedním z nejvýznamnějších témat v dnešní Francii. Tato země patřila kvůli své koloniální minulosti vždy mezi státy s největším přílivem imigrantů a vyrovnávala se s ním svým specifickým způsobem. Vývoj celého integračního procesu byl v průběhu let ovlivňován celou řadou nejrůznějších vnitropolitických i mezinárodních faktorů, týkajících se roviny politické, kulturní a mnoha dalších.. Tato práce se pokusí aspekty shrnout a určit ty, které ve svém důsledku měly největší vliv na utváření francouzského integračního procesu. Neb jde o téma aktuální, rezonuje také silně ve francouzské společnosti, což se projevuje hned na několika úrovních. Neúspěšné pokusy s sebou přinášejí problémy a nepokoje, nespokojenost mezi všemi obyvateli, což velmi dobře nahrává politickým populistům. Ale stejně tak dobře vedou k intenzivnějším snahám o nalezení co nejúčinnějšího řešení. Tato práce se pokusí zachytit i veškeré tyto nálady.

Cíl práce

Cílem práce bude popsat vývoj francouzské integrační politiky od 70. let až po současnost a především také analyzovat, které události měly na její utváření největší dopad. Popsat, jak která státní i evropská politika ovlivňovala různé aspekty života imigrantů, a také se zaměřit na jednotlivé možnosti, které nejvíce pomáhají úspěšnému začleňování cizinců do společnosti.

Výzkumná otázka

- 1) Jaké byly nejvýznamnější momenty určující integrační politiku ve Francii?
- 2) Je možné určit jednu konkrétní historickou událost, která byla pro proces integrace nejdůležitější?

Metodologie

Z metodologického hlediska se bude jednat o případovou studii analyzující historický vývoj integrační politiky v Páté Francouzské republice. Zaměřím se zejména na nejdůležitější události a smlouvy, které měly velký dopad na určování domácího diskursu politiky

začleňování imigrantů. Při výzkumu budu vycházet z odborné literatury, tematických článků a statistických údajů. Závěrem práce se pokusím vyvrátit nebo potvrdit stanovené hypotézy.

Předpokládaná osnova

- 1) Úvod
- 2) Integrace
 - a. Vymezení pojmu
 - b. Základní přístupy
- 3) Historický vývoj integračních procesů ve Francii
- 4) Současná situace
 - a. Problémy spojené s integrací
 - b. Nejúspěšnější integrační přístupy
 - c. Proměnlivé nálady veřejnosti
- 5) Závěr

Předpokládaný seznam literatury

Monografické zdroje

- BAROU, Jacques. *Europe, terre d'immigration: flux migratoires et intégration*. Grenoble: PResSES universitaires de Grenoble, 2006.
- BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.
- BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005.
- BERNARD, Philippe. *La creme des beurs: de l'immigration a l'intégration*. Paris: Le Seuil, 2004.
- BRETTELL, Caroline. *Migration theory: talking across disciplines*. New York: Routledge, 2008.
- CARRERA, Sergio. *In search of the perfect citizen: the intersection between integration, immigration and nationality in the EU*. Leide; Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2009.

- CARRERA, Sergio; GROENENDIJK, Kees; GUILD, Elspeth, GROENENDIJK. *Illiberal liberal states. Immigration, citizenship and integration in the EU*. Surrey: Ashgate Pub, 2009.
- FAVELL, Adrian. *Philisophies of integretion: immigration and the idea of citizenship in France and Britain*. Basingtoke: Macmillan, 1998.
- HECKAMNN, Friedrich; SCHNAPPER, Dominique. *The integration of immigrants in European societes: national differences and trends of convergence*. Stuttgart: Lucius and Lucius, 2003.
- KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996.
- MADARA, Radim. *Etnická různost a občanská jednota*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006.
- MENDEL, Miloš; OSTŘANSKÝ, Bronislav; RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.
- MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010.
- NOIRIEL, Gérard. *Atlas de l'immigration en France: exclusion, intégration*. Paris: Autrement, 2002.
- NOIRIEL, Gérard. *A quio sert „l'identité nationale“*. Marseille: Agone, 2007.
- NOIRIEL, Gérard. *Le Creuset francais: histoire de l'immigration XIXe – XXE siecle*. Paris: Éditions du Seuil, 2006.
- NOIRIEL, Gérard. *Population, immigration et identité nationale en France: XIXe – IIXe siecle*. Paris: Hachette, 1992.
- POSPÍŠIL, Ivo. *Práva národnostních menšin: mezi universalismem lidských práv a partikularismem skupinových odlišností*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006.
- WEIL, Patrick. *La république et sa diversité: immigration, intégration, discrimination*. Paris: Éditions du seuil, 2005.
- WEIL, Patrick. *La France et ses étrangers: l'aventure d'une politique de l'immigration de 1938 a nos jours*. Paris: Gallimard, 2004.

Elektronické zdroje

- EL KAROUNI, Ilyess. Ethnic Minorities and Integration Process in France and the Netherlands: An Institutional Perspective. *American Journal of Economics and Sociology*. Jan2012, Vol. 71 Issue 1, p151-183, 33p. dostupné z:

<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=9&hid=115&sid=7c1918b4-d59c-4da8-ba42-31c844a72d41%40sessionmgr113&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=sih&AN=70164988>

- JACKSON, Pamela Irving; ZERVAKIS, Pater. The Integration of Muslims in Germany, France and the United States: Law, Politics and Public Policy. *Conference Papers – American Sociological Association*. 2004 Annual Meeting, San Francisco, p1-28, 28p. dostupné z:

<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=4&hid=115&sid=7c1918b4-d59c-4da8-ba42-31c844a72d41%40sessionmgr113&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=sih&AN=15929377>

- SCHAIN, Martin A. Managing Difference: Immigrant Integration Policy in France, Britain, and the United States. *Social Research*. Spring 2010, Vol. 77 Issue 1, p205-236, 32p. dostupné z:

<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=9&hid=115&sid=7c1918b4-d59c-4da8-ba42-31c844a72d41%40sessionmgr113&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=poh&AN=50658713>

- SCHAIN, Martin A. The Success and Failure of Integration Policy in France and Britain. *Conference Papers – American Political Science Association*. 2008 Annual Meeting, p1, 44p. dostupné z:

<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=9&hid=115&sid=7c1918b4-d59c-4da8-ba42-31c844a72d41%40sessionmgr113&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=poh&AN=36951387>

- HADDAD, Yvonne Yazbeck; BALZ, Michael. The October Riots in France: A Failed Immigration Policy or the Empire Strikes Back? *International Migration*. 2004, Vol. 44 Issue 2, p23-34, 12p. dostupné z:

<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/detail?vid=26&hid=115&sid=7c1918b4-d59c-4da8-ba42-31c844a72d41%40sessionmgr113&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=poh&AN=20791258>

Obsah

ÚVOD.....	3
1. TEORIE INTEGRAČNÍCH POLITIK.....	7
1.1. MIGRACE A IMIGRACE	7
1.2. NÁRODNÍ IDENTITA	10
1.3. TYPY INTEGRACE.....	12
1.3.1. <i>Tři úrovně integrace</i>	13
1.3.2. <i>Tři typy integrace</i>	14
1.3.3. <i>Asimilace</i>	15
2. VÝVOJ INTEGRACE VE FRANCII.....	16
2.1. PRVNÍ POLOVINA 20. STOLETÍ.....	17
2.2. TRENTÉ GLORIEUSES	19
2.3. SEDMDESÁTÁ LÉTA	20
2.4. OSMDESÁTÁ LÉTA	21
2.5. DEVADESÁTÁ LÉTA	23
2.6. EVROPSKÁ UNIE.....	24
2.6.1. <i>První konkrétní programy</i>	25
2.6.2. <i>Haagský program</i>	26
2.6.3. <i>Směrnice</i>	27
3. SOUČASNÉ INTEGRAČNÍ PROGRAMY VE FRANCII	28
3.1. KONKRÉTNÍ ORGANIZACE A INSTITUCE	29
3.1.1. <i>Francouzská kancelář pro imigraci a integraci (OFII)</i>	30
3.1.2. <i>Národní centrum historie imigrace (CNHI)</i>	30
3.2. SMLOUVA O PŘIJETÍ A INTEGRACI (CAI).....	31
3.2.1. <i>Jazykové vzdělání</i>	32
3.2.2. <i>Občanské vzdělání</i>	32
3.2.3. <i>Další náležitosti CAI</i>	33
3.3. KONKRÉTNÍ INTEGRAČNÍ PROGRAMY	33

3.3.1.	<i>Pracovní integrace</i>	33
3.3.2.	<i>Vzdělávání</i>	35
3.3.3.	<i>Integrační programy se speciálním zaměřením</i>	35
3.3.4.	<i>Regionalizace integračních programů</i>	36
3.3.5.	<i>Pofrancouzštění jmen</i>	36
3.4.	EVROPSKÁ UNIE.....	37
	ZÁVĚR	38
	SUMMARY	40
	POUŽITÉ ZDROJE	42
	SEZNAM PŘÍLOH	46
	PŘÍLOHY	47

Úvod

Dle definice OSN z roku 1998 je za imigranta považovaná každá osoba, která překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává na daném území déle než jeden rok. Takovýchto osob v posledních letech přichází legálně do Francie každým rokem více než 100 000. Celkově žije nyní ve Francii okolo sedmi milionů imigrantů, kteří tvoří přibližně 10 % veškeré francouzské populace.

Imigrant není jednoznačný právní pojem a jeho definice vychází z demografie. Právo samotný pojem imigranta neřeší, zabývá se pouze imigrací. Za imigranta se dá počítat ten, kdo je cizincem, původně tedy nemá francouzské občanství a žije dlouhodobě ve Francii. Získal tedy povolení k dlouhodobému pobytu. Zároveň ale imigrantem zůstává i ten cizinec, který jednou už francouzské občanství získal, stává se tedy Francouzem skrze nabytí francouzského občanství, *Français par acquisition*. Právně tak nabývá veškerých práv a povinností, jako ostatní Francouzi, demograficky však stále zůstává imigrantem. Naopak děti, narozené ve Francii, které spolu se svou plnoletostí získaly francouzské občanství, mezi imigranty řazeny nejsou. Nicméně se pro ně vžil neoficiální novinářský výraz „imigranti druhé a třetí generace“. Zájem francouzského státu je integrovat imigranty do francouzské společnosti, neboť se předpokládá, že skrze přijetí francouzského stylu života se dokážou přistěhovalci stát plnohodnotnými členy společnosti, nevybočovat z ní a naopak ji mohou i obohatit.

Téma integrace není zdaleka jen politický problém současné Francie. Potýkají se s ním snad všechny země západní a severní Evropy, i samotná Evropská Unie. Samotné definice integrace jsou však poměrně obsáhlé, od základního vymezení, že jde o odstranění diskriminace, až o prosazování politické participace přistěhovalců. Každá země k této problematice přistupuje individuálně a s ohledem na svůj vlastní historický vývoj. Francie se stala přistěhovaleckou zemí již na konci devatenáctého století a kromě pár let se počet imigrantů na jejím území neustále zvyšoval. Přesto docházelo dlouhá léta k utváření pouze imigračních politik, ty integrační se do popředí začaly dostávat až o mnoho let později.

Přesto je dnes situace zcela jiná, zejména kvůli ekonomické krizi, která nastala ve Francii během sedmdesátých let. Téma integrace přistěhovalců velmi silně rezonuje nejen francouzskou politikou. Ještě více se zintenzívnělo s koncem tradičních integračních modelů a s procesem hledání nových přístupů a zavádění konkrétních praktik.

Cíl práce

Hlavním cílem této práce je dát dohromady ucelený přehled o vývoji francouzské integrační politiky. Jelikož jde o problém aktuální a zároveň velmi komplexní, jsou zde zachyceny veškeré faktory, které mají na současnou podobu integrační politiky přímý vliv. Integrační politiky jsou přímo propojeny s politikami imigračními, proto jsou zde představeny i základní přistěhovalecké proudy a jejich proměny. Jejich vývoj měl i přímý dopad na politiku integrační, proto jsou zde zaznamenána jejich vzájemná propojení. Kromě samotného historického vývoje zde existuje i teoretický rámec utváření národa a národnosti, který má výrazný vliv na kladení podmínek při přijímání imigrantů. Zároveň jsou zde zmíněny i mezinárodní faktory, které nyní sice integrační politiku ovlivňují jen nepřímo, do budoucna budou mít ale zajisté mnohem větší vliv. Cílem této práce je tedy nabídnout komplexní přehled faktorů, které se podílely na vývoji francouzských integračních politik, který vedl až k jejich současné podobě.

Metodologie

Práce je strukturovaná jako případová studie zabývající se francouzskou integrační politikou. Pro širší pochopení je tématu je práce rozdělena do tří částí, kde každá část představuje integraci z jiného úhlu.

První část se zabývá samotnou teorií integrace. Zároveň jsou zde zmíněny další faktory, které mají na vliv na formování integračních politik. Jsou zde popsány přístupy k migraci a pojetí národnosti a národa, ze kterých pak vychází i samotné typy integrace. Dále jsou zde vysvětleny i úrovně integrace přistěhovalců. Všechny tyto faktory dají dohromady komplexní teoretický základ možných integračních politik. Druhá část pojednává o historickém vývoji a utváření se integračních politik ve Francii. Pro přehlednost zde byl zvolen chronologický přístup, který poukazuje na postupný vývoj politik a jejich reakci na aktuální politickou situaci. Samotná integrace by však o ničem nevyprávěla, proto je zde kladen důraz i na výklad imigračních proudů, které ovlivňovaly finální podobu integrace. Závěrečná kapitola překládá soubor současných integračních opatření, které existují ve Francii.

Závěr pak shrnuje nabyté poznatky. Poukazuje na nejvýznamnější historické události, které zasáhly do vývoje integrace, její myšlenkové směřování i překážky, které se postupem času utvořily. Je zde tedy shrnut základní koncept současné francouzské integrační politiky.

Struktura práce

Práce je strukturovaná do tří velkých kapitol, které dohromady mapují integrační procesy ve Francii.

První kapitola se zabývá samotnou teorií integrace. Kromě samotných rozdílných přístupů a úrovní integrace, jsou zde představeny i další faktory, které integrační politiky ovlivňují. Jsou zde tedy popsány rozdílné postoje k imigraci, které ovlivňují otevřenost hranic země pro nově příchozí. Dále se kapitola zabývá pojetím národní identity. Její inkusivní či eksklusivní pojetí velmi ovlivňuje přístup k integraci imigrantů do daného národa.

Druhá kapitola se zabývá kromě samotného vývoje a utváření integračních politik ve Francii také imigračními proudy a politikami. Jelikož jde o problém komplexní, jsou zde zmíněny světové i domácí události, které silně ovlivnily politický diskurs dané doby a tím i postoj k příchozím imigrantům. Kvůli obsáhlosti tématu nestačilo vymezení pouze od zmíněných sedmdesátých let, proto je zde nastíněn vývoj od počátku dvacátého století.

Na základě debat o francouzském občanství a o postoji k přistěhovalcům začaly v devadesátých letech vznikat konkrétní institucionalizované kroky k integrační politice, které vedly až k její dnešní podobě. O té pak vypráví samostatná poslední kapitola. Zde jsou představeny základní hodnoty, které Francie považuje za své a za zásadní a které imigranti musí následovat. Zároveň jsou zde představeny i konkrétní opatření a programy.

Během samotného psaní bakalářské práce došlo i k jistému odchýlení od původního projektu. Historický rámec je zde o poznání širší, neboť pro úplné pochopení francouzské situace v sedmdesátých letech v otázce imigrace bylo potřeba širšího výkladu a historického uvedení. Zároveň poslední kapitola nevypráví o současné sociální situaci imigrantů a o náladách ve společnosti jako takových, naopak se tento postoj snaží představit skrze konkrétní politické integrační procesy, které v sobě zahrnují jak historický vývoj přístupu k přistěhovalcům, tak i současný postoj začleňování cizinců do společnosti.

Literatura

Stěžejní zdroje pro tuto bakalářskou práci byly pro každou její kapitolu rozdílné a to zejména proto, že zde v literatuře stále neexistují zdroje, které by obsáhly celou problematiku integračních politik. Zmapování světových i francouzských imigračních politik existuje ve velmi slušné míře, to samé se bohužel nedá říct o politikách integračních.

První, tedy teoretická kapitola, vycházela z monografií pana a paní Baršových. Ti ve svých publikacích *Politická teorie multikulturalismu a Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku* obsáhli velmi zešíroka imigrační a integrační politiku v dnešním světě a její vývoj během posledních let. Byly zde uvedeny vše teorie, popsané v první kapitole, které vedly k formování integračních politik nejen ve Francii. Tyto monografie byly též použity pro vývoj integračních politik v rámci Evropské Unie. Nevýhodou ovšem bylo, podobně jako i obdobných zahraničních publikací, že byl důraz více kladen na politiky imigrační, než-li integrační.

Tento problém se pak odrážel i v knižních publikacích, které byly použity během druhé kapitoly, tedy popisu historického formování integračních politik ve Francii. Naprostá většina literatury se věnuje pouze migračním proudům a jejich následkům, popřípadě sociálním důsledkům zvýšeného počtu imigrantů. Velmi zdařilou výjimku však představuje kniha *Philosophies of Integration. Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain* od Adriana Favella, která porovnává vývoj ideového postavení přístupu k imigrantům ve Francii a Británii. Jsou zde zejména zaznamenány myšlenkové proudy a debaty, jejichž výstupy vedly k utvoření konkrétních opatření, které mají vést ke zdařilejší imigraci. Avšak celkový vývoj francouzského postoje k imigrantům a k národnosti velmi podrobně popisují ve svých dílech přední francouzští autoři, Gérard Noiriel a Patrick Weil. G. Noiriel patří mezi vůbec první, kteří dopodrobna zpracovali historii francouzské migrace. P. Weil se zas ve svých dílech zabývá pojetím francouzské národnosti, zejména rozdílných přístupů k ní v historii. Oba autoři se spolu též potkali v radě Národního centra historie imigrace, ze které roku 2007 vystoupili na protest vytvoření ministerstva pro imigraci.

Poslední kapitola je postavena na oficiálních zprávách vydávaných francouzskou vládou. Oficiální raport vlády *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement* z roku 2011 mapuje dostatečně celou současnou podobu integračních i imigračních politik. Zabývá se obsáhleji jednotlivými programy integrace, zaznamenává její vývoj a přináší řadu důležitých statistických dat, které výstižně mapují krátkodobé trendy v imigraci i integraci. V této kapitole byly značně využity také internetové zdroje, přesněji řečeno oficiální stránky francouzských úřadů a asociací, které se za starají o integraci přistěhovalců.

1. Teorie integračních politik

Integrace imigrantů do společnosti je velmi komplexní téma, které v sobě zahrnuje mnohé jiné faktory. Integrační politiky jsou ovlivněny imigračními proudy, je tedy pro ně důležitá otevřenost či zavřenost hranic pro nově příchozí. Důležitou roli pro ně hraje také historické pojetí národa, neb se silně odráží a odrážela na ochotě států přijmout imigranty za vlastní občany.

1.1. *Migrace a imigrace*

Mluvíme-li o integraci jedinců do společnosti, nemáme na mysli pouze imigranty, kteří do země zrovna přicházejí ze zahraničí. Můžeme takto uvažovat i o integraci potomků bývalých přistěhovalců či o integraci výrazné skupiny-menšiny, žijící na území daného státu, i když toto není zrovna zcela francouzský případ, neb ve francouzském prostředí se menšiny neuznávají. Nicméně fenomén migrace integraci dost často doprovází a nově příchozí tvoří značnou část v rámci integračních procesů.

Na migraci samotnou se dá pohlížet z několika úhlů, neb se jedná o fenomén zasahující snad do všech společensko-vědních disciplín. Z pohledu právního se můžeme ptát, jak a jaké zákony dokážou ovlivnit migraci, z pohledu antropologického zas jak migrace ovlivňuje jednotlivé kultury a etnika, z demografického pohledu se můžeme zabývat změnami struktury obyvatel v historii, jednotlivými migračními proudy či jejich dopady na původní obyvatelstvo. Migraci můžeme též uchopit z historické, sociologické, politické či ekonomické perspektivy.¹ Jde opravdu o fenomén přesahující jednotlivé vědní disciplíny, které navzájem propojuje. Hledání odpovědí na výše zmíněné otázky a kladení priorit ohledně migrace se v průběhu let měnilo a lišilo na území států. Tím se i lišily jednotlivé imigrační politiky, tedy otevřenost jednotlivých států vůči nově příchozím.

Normativní modely migračních politik do jisté míry souvisí s těmi integračními. V obou případech můžeme nalézt pomyslné váhy, které se naklánějí buďto na stranu universalistického individualismu, tedy představě, že jsme všichni lidé stejných práv a stát má všechny ochraňovat bez rozdílu, nebo na stranu partikularistického kolektivismu, který

¹ BRETTELL, C. (2000). *Migration theory: talking across disciplines*. New York: Routledge, s. 3.

naopak upřednostňuje představu, že stát má a priori chránit občany svého státu.² Tento problém vznikl již před více než dvěma staletími, kdy se utvářel současný mezinárodní systém, tedy forma států, kde se definovalo, kdo je občanem, a tedy tím pádem také, kdo je imigrant. Byla to doba velkého rozmachu lidských a politických práv, která měla z počátku zejména omezit politickou moc. Jenže právě propojením lidu, který získal nárok na universální lidská práva i politickou moc rozhodovat, a spojením územní suverenity, vznikl také národ. Tedy nakonec docházelo ve stejnou chvíli k demokratizaci i nacionalizaci státních celků, což vedlo ke vzniku „liberálně-demokratického národního státu“.³ Od této doby existuje určité pnutí ohledně principu tohoto státu, neb zároveň poukazuje na princip národní suverenity, tedy přednostní ochrany určitého národa, ale zároveň hlásá princip stejných práv pro všechny, bez ohledu na jejich národní příslušnost. Právě za rozdílným upřednostňováním jednoho či druhého principu stojí rozdíly mezi jednotlivými migračními modely. Čtyřmi základními normativními alternativy migračních politik jsou podle Andrey Baršové libertarianismus, liberalismus, komunitarismus a realismus.⁴

První dva principy, libertarianismus a liberalismus můžeme nazývat liberálními. Projevují se větší vstřícností vůči migraci i následné integraci přistěhovalců.

Libertarianismus se dá považovat za směr nejvíce zobrazující universalistický individualismus. Jeho hlavním východiskem jsou vlastnická práva jednotlivců. Každý má právo svobodně disponovat svými statky a svým životem, který získal při narození. Jediné povinnosti státu jsou zajištění bezpečí a ochrany občanů a vymahatelnost práva. Veškeré další zásahy státu do chodu společnosti jsou nežádoucí. Lidem by měl být zajištěn volný pohyb, který by neměl být omezen státními hranicemi, neb to jsou jen „hranice různých agentur jurisdikce, smluvně najatých svobodnými jednotlivci k zajišťování jejich vlastnických práv“.⁵

Liberalismus se naopak snaží v první řadě zajistit podmínky rovné důstojnosti všem svým občanům. K jejich prosazení však potřebuje prostředek, kolektivní entitu, aneb národní stát. Tyto podmínky neznamenají pouze rovná práva a příležitosti, ale zejména také spravedlivý podíl jedinců na materiálních a sociálních výhodách státu. Dochází zde tedy

² BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, s. 20.

³ HROCH, M. (2009). *Národy nejsou dílem náhody: Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), s. 17-20.

⁴ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 20.

⁵ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 21.

k přerozdělování sociálních výhod. Tyto podmínky, sic se jeví jako universální, musí stát nejdříve uplatňovat směrem ke svým občanům. Dokud nejsou tyto podmínky u vlastního obyvatelstva splněny, stát zajišťuje občanům cizích států jen základní lidská práva, nezahrnují však v sobě základní občanská a sociální práva.⁶

Naopak mezi principy nacionalistické může řadit zbývající typy, tedy komunitarismus a realismus. Tyto politiky se projevují větší uzavřeností vůči imigrantům a ztěžováním podmínek integrace nově příchozích.

Komunitarismus vychází z předpokladu, že člověk se může nejvíce rozvíjet v uzavřeném politickém společenství, komunitě, kde všichni sdílejí stejné hodnoty a tu jistou představu o dobrém životě. Tedy pro jedince znamená dobro to samé jako dobro národa reprezentovaného státem. A toto dobro je pro jedince prioritou. To znamená, že vztahy k ostatním národům jsou značně omezeny a kromě případů přírodní katastrofy či války, si stát vymezuje právo uzavřít hranice vůči potenciálním migrantům, kdykoliv to uzná za vhodné. Dobro jeho vlastních obyvatel, které se dá rozvíjet jen v rámci jednoho státu a národa, je pro něj prioritou.⁷

Posledním typem je realismu, který můžeme pokládat za případ čistého partikularistického kolektivismu. Jeho nejvyšší prioritou je bezpečnost, a to jak bezpečnost vůči okolním státům, tedy eliminace nebezpečí, tak i nastolení pořádku uvnitř státu, monopolizace násilí a zajištění práva občanům. Bezpečnost vnímá jako hlavní důvod existence politické obce. Proto bude mít národní zájem vždy přednost a to i v otázkách týkajících se potenciálních přistěhovalců. Uvidí-li v nich stát hrozbu, odmítne je.⁸ Avšak i realismus dovoluje pomoc potřebným cizincům a otevření hranic ve speciálních případech. Na druhou stranu velmi přísně stíhá veškeré přestupky proti tomuto režimu.⁹

Z výše nastíněných principů migrační politiky můžeme též odvozovat jejich otevřenost k příchodu a naturalizaci imigrantů.¹⁰ V případě libertariánské společnosti nově příchozí ani

⁶ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 22-23, 27-30.

⁷ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 24.

⁸ Nemusí se jednat jen o hrozbu bezprostřední ohrožení bezpečnosti občanů, ale i možnosti, kdy otevření dveří imigrantům není v národním zájmu, například během období vysoké nezaměstnanosti.

⁹ WITHOL DE WENDEN, C. (1999). *Faut-il ouvrir les frontières?* Paris: Presses de la Fondation nationale des sciences politiques, s. 48.

¹⁰ Naturalizace je způsob získávání občanství na přání samotného žadatele – cizince. Ve Francii jsou během rozhodování o nabytí občanství následovány přesné definice, zahrnující věk (žadatel musí být dospělý), délka

nejdou považováni za cizince a jsou jim automaticky přiznána stejná práva. V praxi se s tímto čistým modelem ale běžně nesetkáváme, stejně tak jako s čistým modelem partikularistického kolektivismu, realismem. Jde pouze o ideální typy. V praxi potkáváme dva zbývající směry oscilující kolem pomyslného politického středu. Pohyby mezi liberální a komunistickou migrační politikou jsou běžné. Záleží na změnách v celosvětové politice a současných problémech, kterým je stát vystavován. Je-li stát vystaven nedostatku pracovních míst, rád své hranice pro přistěhovalce otevře. Naopak v době vysoké nezaměstnanosti je naopak možné, že stát bude své dveře zavírat a zvyšovat požadavky přijetí nově příchozího do země. Můžeme tedy prohlásit, že zde existuje výrazná vazba mezi imigrační a integrační politikou.

1.2. Národní identita

Dalším faktorem, který výrazně ovlivnil integrační politiky, je pojetí národa a národní identity. Odlišné přístupy k pochopení národa vedly též k upřednostňování jednoho či druhého modelu v přístupu k imigrantům, tedy buďto k otevřenosti a inkluzivnosti, větší vstřícnosti k migrantům a snazší naturalizaci, nebo naopak k uzavřenosti a exkluzivnosti, tedy ke ztížení podmínek naturalizace i přijímání imigrantů.¹¹

Podle Andrey Baršové existují dvě základní dělicí linie, čímž dojdeme ke čtyřem ideálním typům národních identit liberálně-demokratických států. Rozdílnost spočívá v protikladu mezi národem přistěhovalců-osadníků a národem starousedlíků a mezi národem občanským a etickým. První rozdíl můžeme nalézt mezi zeměmi tzv. Nového a Starého světa, tedy zeměmi přistěhovaleckými a vzniklými až osídlováním v průběhu nedávných staletí, a zeměmi zejména kontinentální Evropy, kde se obyvatelé států chápou jako potomci těch, kteří žili na území daných států již po staletí. Tento protiklad odkazuje ke způsobu vzniku národa. Naopak druhý princip odkazuje ke kritériím příslušnosti k danému národu. Zde rozdíl vzniká mezi pokrevní příbuzností k etnické skupině, nebo naopak politickou příslušností k institucím daného státu.¹² Každý ze čtyř ideálních typů odpovídá historii národa či územního celku a jeho vývoji. V dnešní době pochopitelně nejsou tyto rozdíly tak jednoznačné a pomalu se

pobytu žadatele ve Francii (přesahující pět let), schopnost najít si práci či znalost francouzského jazyka a demokratických hodnot Francouzské republiky. Více informací viz. <http://vosdroits.service-public.fr/F2213.xhtml>.

¹¹ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 30-31.

¹² BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 31.

jednotlivé přístupy stírají, nicméně v tomto rozdělení má kořeny pochopení příslušnosti k daným národům.

Státy USA, Kanada a Austrálie zde fungují jako příklady občanských národů přistěhovalců. Všechny tyto státy vznikly díky příchodu osadníků, kteří dříve náleželi k jiným národům. Důležitější než odkud přicházeli bylo že se rozhodli přizpůsobit novým podmínkám a přijali za vlastní nový stát. Díky svému specifickému vzniku byly tyto státy mnohem otevřenější přistěhovalcům, dokonce je vítali jako žádoucí prvky, které přichází obohatit jejich společnost.¹³ Austrálie i Kanada během druhé poloviny 20. let dokonce přijaly multikulturalismus jako státní politiku.¹⁴

Naopak Francie a Velká Británie jsou zde též prezentovány jako občanské státy, ale tentokrát starousedlíků. Sic jsou zde státy řazeny do stejné kategorie, jejich historický vývoj byl značně odlišný. Británie představovala pomyslnou střechu pro různé kultury, náboženské a etnické skupiny. Sic si tyto skupiny mohly ponechat svoje kulturní odlišnosti, musely respektovat nadřazenost kultury anglické. Naopak Francie založila svou identitu na volbě republikánské a universalistické formy vlády, tedy takové formy, která představuje hodnoty pro celé lidstvo. Kdo prokázal převzetí těchto hodnot, tomu bylo umožněno získat povolení k trvalému pobytu, posléze naturalizace.¹⁵ V obou zemích bylo tedy občanství nabýváno podle principu *ius soli*, tedy podle místa narození a bez ohledu na původní občanství a národnost.

Jako etnický národ složený ze starousedlíků vidí Andrea Baršová Německo, kde se občanství nabývalo pomocí *ius sanguinis*, tedy pomocí pokrevní příbuznosti. Tento princip znamenal, že etničtí Němci měli právo na občanství nezávisle na tom, jestli v Německu žili nebo nežili. Tento postup ale také nastolil specifickou politiku vůči všem imigrantům. Ti sem přicházeli zejména za prací a ani po delším setrvání v zemi nezískali automaticky právo na získání občanství. Naopak se očekávalo, že se dříve nebo později vrátí do své země původu.¹⁶ Jedná se tedy o model exkluzivního národa, kde se sice hranice otevírají pro cizí pracovníky, nicméně ne tak možnost získávání německého občanství, které zůstává poměrně exkluzivní.

¹³ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 32..

¹⁴ Defínice multikulturalismu viz. dále v textu.

¹⁵ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 32-33.

¹⁶ DITLEMANN, R. K.; PURDIE-VAUGHNS, V.; EIBACH, R. P. (2011). Heritage- and ideology- based national identities and their implications for immigrant citizen relations and the United States and Germany. *International Journal of Intercultural Relations*. Vol. 35, č. 4, s. 396-397.

Tyto modely byly víceméně uplatňovány do druhé poloviny 20. století, kdy dochází k vysokému nárůstu imigrace, na kterou byly státy nuceny reagovat a hranice tří národních modelů integrace se začaly smazávat.¹⁷ Ve Francii zlomový okamžik nastává v 70. letech, kdy dochází v následku ekonomické krizi k omezení pracovní imigrace a naopak k nárůstu imigrace rodinné. Jde zcela o logický a přirozený vývoj reagující na změny světové migrace.

Jako poslední typ je zde uveden etnický národ přistěhovalců, jehož příkladem je Izrael. Zde byla národnost úzce spojena s historickým odkazem, který definoval Izrael jako výlučnou vlast Židů definovaných krví nebo náboženstvím. Tudíž i dnes existuje podmínka pokrevní příbuznosti či náboženské příslušnosti k získání izraelského občanství. Naopak právo na občanství bylo velmi omezeno jiným skupinám, zejména Arabům též žijícím na území Izraele. I při získání izraelského občanství jsou jejich práva v určitých oblastech omezena.¹⁸ Izrael je proto tedy dobrým případem národa, kde je získání občanství velmi exkluzivní otázkou.

1.3. Typy integrace

„Národní integrací rozumíme proces, jímž se etnické, místní a jiné skupiny roztavují v oddělených společnostech politicky organizovaných do národních států.“¹⁹

Takto ve zkratce popisuje integraci Pavel Barša. Pod tímto pojmem si můžeme tedy představit dlouhodobé procesy a snahy o sjednocení a ucelení celku, popřípadě jeho homogenizaci. Z výše zmíněného vyplývá, že v otázkách národnostních zde již existuje zavedený koncept, kterému se nově příchozí menšiny snaží přizpůsobit. Toto přizpůsobení se může odehrávat jako součást v rámci sociálních a ekonomických dějů i záměrných politik státu. Integrace se nevztahuje jen na nově příchozí z cizích států, ale soustředí se i na soudržnost jednotlivých celků, které jsou nějakým způsobem rozděleny do menších celků

¹⁷ Británie musí začít klást důraz i na integraci jedinců, ne pouze celých skupin, Francie začíná uplatňovat antidiskriminační zákony, čímž jde proti logice asimilace, a Německo ruší v definici státní příslušnosti etnický exkluzivizmus.

¹⁸ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 33-34.

¹⁹ BARŠA, P. (1999). *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 209.

nebo kde existují samostatné kulturní skupiny. Pojem integrace také není hodnotově a politicky neutrální. Jeho hodnotovým jádrem jsou ideály svobody, rovnosti a solidarity.²⁰

1.3.1. Tři úrovně integrace

Podle P. Barši samotná integrace pak probíhá na třech úrovních. Rozlišujeme integraci kulturní, sociálně-ekonomickou a občansko-politickou.

Kulturní integrace popisuje nové soužití dvou či více rozdílných kultur a jejich vzájemné obohacování se. Pokud se nově příchozí musí vzdát svých původních kulturních zvyků a zcela přijmout obyčeje nové, rozpustit se v jiné kultuře, mluvíme o asimilační integraci. Jiný přístup, nazvaný tavicí tyglík, předpokládá, že menšinová kultura také splyne s většinovou kulturou, ale během tohoto procesu ji obohatí o své určité prvky. Dojde-li k procesu, kdy se nově příchozí skupina plně integruje v oblasti ekonomické a politické, nicméně si ponechá své kulturní odlišnosti, mluvíme o kulturně-pluralistické integraci. Za poslední typ kulturní integrace můžeme považovat multikulturalismus, který kulturní různorodost ve společnosti požaduje za žádoucí a povyšuje ji na prosazovanou politiku.²¹ Aby však docházelo k další, tedy socioekonomické i politické integraci, musí být všichni alespoň částečně začleněni do společné kultury a to zejména skrze společný jazyk a vzdělávací instituce. Tyto prostředky jim otvírají dveře k širší integraci.

Sociálně-ekonomická integrace koresponduje s rozmístěním etnicko-kulturních skupin v sociálních sférách dané společnosti. Pokud není zajištěna žádná spojitost mezi etnicko-kulturním původem a sociálně-ekonomickým postavením, můžeme mluvit o povedené, tedy úplné integraci.²² Pokud však příslušníci určitých etnicko-kulturních skupin mají nižší zastoupení ve vyšších třídách společnosti, mají horší podmínky pro vstup na trh práce, nižší kvalitu zdravotní péče, mluvíme o integraci částečné. Pokud třeba zjistíme, že mezi vysokoškolskými studenty je řádově nižší procento studentů pocházející z kulturní menšiny než většinové společnosti, můžeme prohlásit, že zde integrace nebyla dovršena. Dalším faktorem je geografické rozmístění menšin. Pokud existují čtvrtě města, kde je koncentrace

²⁰ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 231.

²¹ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 231-235.

²² Zde můžeme také mluvit o dokončené ekonomické asimilaci, tedy kdy původ z menšinové etnicko-kulturní skupiny není překážkou pro dosažení plné ekonomické integrace a získání stejného sociálního postavení, které náleží majoritní skupině ve společnosti. Naopak pokud nemají znevýhodněné skupiny žádné či naprosto minimální zastoupení ve vyšších sociálních třídách, mluvíme o ekonomické segregaci.

etnické menšiny vysoce nad průměrem či že se zde pohybují zcela výlučně jen menšiny, je to také očividná známka segregace, tedy pouze částečné integrace obyvatel.²³ Za tento případ geografické segregace můžeme považovat veškerá ghetta a předměstí, která jsou obývaná z většiny imigranty. V rámci sociálně-ekonomické integrace existuje celá řada opatření od antidiskriminačních zákonů až po afirmativní programy.

V rámci občansko-politické integrace jsou zde naznačeny dvě roviny. První spočívá v naprosté politické asimilaci obyvatel, kdy jejich etnický původ není překážkou k získání jakéhokoliv pracovního místa ve státní správě či k úspěchu v demokratické soutěži a reprezentaci. Menšina má zcela stejná práva jako většina a kandidáti na politické úřady pocházející z etnické menšiny jsou vnímáni jako rovnocenní protivníci ostatním kandidátům. Druhá rovina integrace spočívá v akomodaci, což je způsob zohledňování etnického původu v mechanismech politické reprezentace stranické, místní zastupitelské či parlamentní úrovni. Příslušníci jednotlivých menšin jsou cíleně dosazováni na určité státní posty. Tímto dosazovacím krokem se má dosáhnout toho, aby menšiny byly na této úrovni integrovány a tím se předešla jejich možná segregace.²⁴

1.3.2. Tři typy integrace

V posledních letech až dvou desetiletích došlo ke stírání rozdílů mezi jednotlivými integračními přístupy, nicméně i tak v historii dominovaly následující tři modely reprezentované třemi evropskými zeměmi, Německem, Francií a Velkou Británií. V jejich integračním přístupu se zobrazují také výše zmíněné imigrační politiky a pohled na národní identitu. V průběhu století se hranice pro imigranty přivíraly a opět více otvíraly na základě historických zkušeností a aktuálních potřeb, nicméně stále oscilovaly mezi liberalismem a komunitarismem. Inklusivní či exklusivní pojetí národní identity se však na integrační politice podepsalo ještě více.

V prvním případě mluvíme o německém etnicko-exklusivistickém modelu neboli o přechodné diferencované inkorporaci. Tento model byl především uplatňován proti pracovníkům přicházejícím z Turecka. V Německu nebylo občanství vnímáno jako otázka volby, nebylo udělováno na základě sdílené společné myšlenky, naopak bylo opřeno o identitu, dáno krví a kulturou. Příchozí imigranti, kteří reagovali na poptávku po pracovní síle,

²³ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 235-238.

²⁴ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 239-242.

proto i nadále zůstávali v Německu cizinci. Byla jim pochopitelně zaručena základní lidská a sociální práva, ale s možností naturalizace a přidělení celé škály politických a občanských práv se nepočítalo. Počítalo se s tím, že se dělníci jednoho dne vrátí opět do svých původních zemí a tak udržování jejich původní kultury bylo chápáno jako záruka, že tomu tak jednoho dne opravdu nastane. Německo muselo svou politiku značně přeorientovat ve chvíli, kdy zjistilo, že imigranti v zemi už zůstanou.²⁵

Druhým typem byl model francouzský neboli asimilační. Zde převládala universalistická představa republiky a jejích hodnot. Přistěhovalci jsou zde přijímáni jako stálí a rovnoprávní členové společnosti za podmínky, že budou uznávat demokratické ideály republiky, jde tedy o politicko-občanskou integraci. Důležitá je zde myšlenka jednotného francouzského národa, tudíž kulturní odlišnosti jsou zcela chápány jako soukromé záležitosti, nikoliv jako součást veřejné kultury.²⁶

Posledním typem je hierarchický kulturní pluralismus neboli pluralistický model, jenž představuje Velká Británie. Imigrace je zde vnímána jako trvalá a integrace se zaměřuje na celé skupiny, nikoliv jednotlivce. Kulturně menšinovým skupinám je ponechána jejich odlišnost, ale pouze za předpokladu přijetí nadřazenosti kultury britské. To se odráží v sociálně-ekonomickém a politickém postavení jejich členů, dochází zde tedy k nerovnosti mezi jednotlivými členy společnosti.²⁷ Tento model nebyl uplatňován pouze ve Velké Británii, ale například i ve Švédsku či Nizozemí.

1.3.3. Asimilace

Proces asimilace se začal postupně vyvíjet se sociálními a hospodářskými změnami 20. století. Touto dobou docházelo k budování homogenní národní identity v rámci moderních států a také k obrovské sociální mobilizaci způsobené rozvojem průmyslu. Tou dobou se také začala objevovat zdůvodnění podporující kulturní asimilaci.²⁸ Postupnou morální i pragmatickou obhajobou zvítězil názor, že „Homogenní národ je tedy jedinou pevnou bází

²⁵ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 218-223.

²⁶ DITLEMANN, R. K.; PURDIE-VAUGHNS, V.; EIBACH, R. P. (2011). *cit.d.*, s. 396-397.

²⁷ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 36.

²⁸ První obhajobou bylo hegelovsko-marxistické dějinné předurčení, kde vyspělé státy měly pomáhat v rozvoji státům malým. Další byla teorie britských liberálů v 19. století, kteří tvrdili, že asimilace je v zájmu samotných menšin, neboť jen tak překonají překážky bránící jim v materiálním rozvoji. Třetí teorii rozvedl J. S. Mill, který považoval asimilaci za základní podmínku fungování liberálně-demokratických institucí.

pro stabilní a legitimní politickou moc. Ekonomická, ideová a politická pluralita přispívají k rozvoji společnosti pouze tehdy, rozvíjejí-li se v rámci bezpodmínečné loajality vůči národu, která je schopna překlenout všechna další skupinová rozdělení.“²⁹ Tento názor se hojně uplatňoval do druhé poloviny druhého století, kdy se nejen kvůli nedokonalosti asimilace³⁰, ale také kvůli zvýšené neevropské migraci začaly objevovat závažné problémy v tomto projektu a státy, které tuto metodu upřednostňovaly, musely od její čisté verze pomalu upouštět.

Podle P. Barši se asimilační model integrace ve Francii vyvinul v rámci koloniální tradice. Předpokládalo se, že všichni vyspělí jedinci se mohou asimilovat a přijmou francouzské pokrokové hodnoty, které vznikaly během Velké francouzské revoluce. Francie, která sama sebe chápala jako ztělesnění všelidské civilizace, byla zemí imigrace již od 19. století, kdy zde existovala velká poptávka po pracovní síle. Touto dobou do Francie přicházeli pracovníci z ostatních evropských států jako Belgie, Itálie, Portugalsko. Šlo tedy o země kulturně příbuzné, proto zde byl proces asimilacionismu poměrně úspěšný. Problémy se začaly objevovat společně s narůstajícím příchodem neevropských skupin a také se ztrátou obhajitelnosti myšlenky civilizační mise francouzské kultury.³¹

2. Vývoj integrace ve Francii

Jak již bylo řečeno, imigrace a integrace spolu jdou ruku v ruce. I když dnes můžeme vidět integraci jako zásadní část imigračních politik, jde spíše o novodobý trend. V minulosti byl důraz kladen více na podmínky imigrace, které tedy tak tvořily zcela zásadní podobu přijetí cizinců mířící do Francie. Přesto i tak zde můžeme nalézt konkrétní kroky vedoucí k upřednostňování francouzských republikových ideálů, kterým se nově příchozí museli přizpůsobit. Mezníkem směrem k francouzským principům byly zákony ministra Julese Ferryho z přelomu 19. a 20. století, které oddělily církev od státu v rámci školství či zavedly

²⁹ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 212.

³⁰ Podle politologa Rainera Baulöcka můžeme též pozorovat zvrácené efekty asimilace, jako je posilování etnického vědomí původních kulturních skupin; u zatím neasimilovaných skupin může docházet k hierarchizaci, aneb že je na ně pohlíženo jako na kulturně nižší; či že hranice asimilace a tudíž požadavky na nově příchozí se mohou stále měnit.

³¹ BARŠA, P. (1999). *cit.d.*, s. 219-220.

jediným vyučujícím jazykem francouzštinu.³² Nutno podotknout že tyto zákony platí dodnes, byť v pozmeněné podobě. Málokdo by tou dobou očekával, že i po sto letech se dokáže najít v těchto zákonech kontroverze, která povede k jejich dalším úpravám.³³

Francie stala zemí imigrační již v druhé polovině 19. století. Koncem tohoto století se stala dokonce nejčastějším cílem všem imigrantů na světě. Již roku 1881 dosáhl počet imigrantů jednoho milionu. Tou dobou přistěhovalci tvořili 3% všech obyvatel Francie.³⁴ Geografická poloha zde hrála velmi důležitou roli, proto prvními příchozími byli itaľští a belgičtí dělníci, následováni imigranty z Portugalska a Španělska. Evropa však měla během následujících let zcela zásadními událostmi, které změnilly její tvář a na které bylo potřeba reagovat i v politice imigrační a integrační.

2.1. První polovina 20. století

Výrazné změny v přílivu imigrantů do země nastaly po první světové válce, která měla pro Francii katastrofické důsledky.³⁵ V důsledku úbytku populace a potřeby poválečné rekonstrukce průmyslu proběhl roku 1919 první nábor zahraničních dělníků. Zároveň o rok dříve došlo k zavedení pracovního povolení, čímž byla ukončena doba zcela volné cirkulace imigrantů.

Nikdy jindy v historii země nedošlo k tak radikálnímu vzrůstu počtu imigrantů. V roce 1921 se nacházelo v zemi 1 532 000 legálních přistěhovalců, pět let později již 2 409 000 a dalších pět let na to, tedy v roce 1931, již 2 715 000. Za deset let se tedy oficiální počet cizinců žijících ve Francii téměř zdvojnásobil.³⁶ Důležitou roli zde sehrál i mezinárodní kontext. Spojené státy americké, velmi výrazná imigrační velmoc, zavedly na počátku století proti-imigrační zákony³⁷, skrze které se snažily omezit volný příchod cizinců do země. Pro

³² EL KAROUNI, I. (2012). Ethnic Minorities and Integration Process in France and the Netherlands: An Institutional Perspective. *American Journal of Economics and Sociology*. Vol. 71, č. 1, s. 14-15.

³³ Viz „aféra šátku“ z roku 1989 a přijetí zákony o zákazu nošení náboženských symbolů do škol z roku 2004.

³⁴ Filmový dokument. *Deux siècles d'histoire de l'immigration en France* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.histoire-immigration.fr/histoire-de-l-immigration/le-film>>.

³⁵ Francie zde utrpěla výrazné ztráty. Během války zemřelo na 1 700 000 obětí, z toho 300 000 civilistů, což výrazně zasáhlo i do demografie obyvatel. Zároveň došlo i k velkým hmotným ztrátám. Sami Francouzi, kteří zde utrpěli výraznější škody než během druhé světové války, nazývají první světovou válku *Grande Guerre*, tedy Velká válka.

³⁶ Filmový dokument. *cit.d.*

³⁷ Immigration Act, 1907; Modification Immigration Act, 1917

ještě efektivnější mechanismy však sáhly USA ve 20. letech, kdy zavedly národní kvóty, které radikálně omezovaly vstup na americké území.³⁸ Výrazné uzavření amerických hranic se tedy logicky podepsalo na imigračních proudech do jiných zemí, včetně Francie.

Nábory přistěhovalců byly prováděny zejména v okolních zemích a bývalých koloniích, ale také překvapivě v Číně. Byly uzavřeny i bilaterální smlouvy s Polskem, Itálií a Československem o pomoci během tzv. zalidňování Francie. Zároveň začaly vznikat první opatření pro větší integraci imigrantů jako zaručení stejné mzdy, kterou získávali rodilí Francouzi, nebo sociální zabezpečení, tehdy ještě neexistující v obecné rovině. Zaměstnavatelé museli s nově příchozími podepisovat konkrétní pracovní smlouvy, aby se předešlo případnému znevýhodňování. Na určitá opatření proti demografické krizi přistoupil i sám stát, který roku 1926 přijal zákon o ulehčení získání francouzského občanství.³⁹

Nejčastějšími národy přicházející do Francie byly tou dobou Italové, Poláci, Rusové, Portugalci, Arméni a také se začaly objevovat první významné vlny přistěhovalců z Alžírka. Politická proměna ve třicátých letech přinesla také změny na poli imigrace. Kvůli vyostřování politické situace v Německu a silícímu nebezpečí ve střední Evropě do Francie přicházelo stále více imigrantů – Židů, Španělů a také obyvatel právě ze střední Evropy. Ti však už museli často přicházet jako uprchlíci, neboť v důsledku ekonomické krize a následné recesi byly přijaty zákony o omezení vstupu imigrantů či jejich odchodu zpět do původních zemích. Právě také kvůli recesi a špatným pracovním podmínkám se začala objevovat xenofobie a rasismus. Imigranti získali označení „indésirables“, nechtění.

Během druhé světové války byla v rámci režimu Vichy nastavena přísná politika vůči imigrantům. Probíhaly procesy denaturalizace, zejména u Židů, kteří do země přišli z východní Evropy. Bohužel ani Francii se nevyhnuly deportace Židů do koncentračních táborů. Ostatní přistěhovalci, kteří tvořili důležitou pracovní sílu pro francouzský průmysl, byli často přesídleni do Německa, kde měli podpořit pro změnu průmysl německý. Důležitou roli sehráli imigranti v rámci bojů za osvobození Francie. Často nebojovali jen za francouzskou vlast, ale také za svobodu svých okupovaných původních zemí. Např. španělští vojáci doufali, že s pádem nacistického režimu jinde v Evropě se zhroutí také Francův režim.

³⁸ Johnson Act – Emergency Quota Act, 1921; Johnson – Reed Act, 1924

³⁹ Filmový dokument. *cit.d.*

Za toto nasazení do francouzského protinacistického odboje se s odstupem času dostalo imigrantům i respektu.⁴⁰

2.2. Trente glorieuses

Trente glorieuses neboli třicet slavných let je ve Francii označení pro dobu následující po skončení druhé světové války až do velké ekonomické recese v 70. letech. Mluvíme tedy o letech 1945-1974. Během této doby docházelo opět k rekonstrukci válkou poničené země. Již v r. 1945 vznikla *Národní kancelář pro imigraci* (Office national d'immigration), které se starala o nábor dělníků z okolních zemí, kteří měli kromě manuální práce pomoci zemi i demograficky. Proto ze začátku této doby existovaly i mírné podmínky pro získání francouzského občanství.

Postupem času, během 60. let, Francie ale ztratila kontrolu nad příchodem imigrantů, nedokázala ho efektivně usměrňovat. Hlavními příchozími byli tou dobou Italové, během šedesátých let také Portugalci a Španělé (reakce na nedemokratické režimy na Iberském poloostrově), dále obyvatelé Jugoslávie a Turecka. Během let šedesátých se také zvýšil podíl příchozích z Tuniska a Maroka. Do roku 1962 byl obyvatelům Alžírsko, do tohoto roku tvořící součást Francouzské republiky, umožněn volný vstup.⁴¹

Francie pohlížela na příchozí zejména jako na pracovní sílu, která jim má pomoci s ekonomickým růstem země. Od těch, kteří se usazovali, se vyžadovala asimilace do francouzské společnosti. Nicméně se předpokládalo, že se řada pracovníků později navrátí do svých původních zemí. Spolu s nárůstem počtu obyvatel ale začaly narůstat i problémy. Životní úroveň ne vždy odpovídala očekávání příchozích a začaly eskalovat známky rasismu ve společnosti. Problém tvořily i předměstí existující ve velkých městech, kde byli cizí pracovníci ubytováni. Francie neměla dostatek bytů, proto na okrajích měst začaly vznikat slumy. Stoupala nezaměstnanost mezi přistěhovalci. V tuto chvíli musel zasahovat i stát, který investoval do výstavby modernějších obydlí pro imigranty – pracovníky. Chtěl jim tak ulehčit možnost přístupu ke kvalitnějšímu zázemí a lepší integrace do společnosti.⁴²

⁴⁰ Filmový dokument. *cit.d.*

⁴¹ Filmový dokument. *cit.d.*

⁴² WEIL, P. (2005). *La République et sa diversité: Immigration, intégration, discriminations*. Paris: Édition du Seuil et La République des Idées, s. 50-54.

Napětí se stupňovalo ve společnosti natolik, že stát musel přijmout zákony, které nepřímou chránily imigranty a povolovaly jejich integraci ve společnosti. Prvním z nich byl zákon, který stíhal projevy rasismu a xenofobie.⁴³ Dalším takovým byl pak zákon říkající, že všichni legálně usazení imigranti mají právo v zemi zůstat a integrovat se.⁴⁴ Oba zákony pocházejí z roku 1972.

2.3. Sedmdesátá léta

Roku 1974 dosáhl počet cizinců žijící na území Francie počtu 3 442 000.⁴⁵ Zároveň se odehrály zcela zásadní události na světové scéně. Díky ropné krizi následovala celosvětová recese ekonomiky, které se velmi citelně dotkla i Francie. Zhoršený stav ekonomiky výrazně ovlivnil imigrační politiku země.

Příchod pracovních imigrantů do země byl pozastaven.⁴⁶ Zatímco během třiceti poválečných let byla nezaměstnanost pouze kolem 2%, nyní výrazně vzrostla. Nabídka nekvalifikovaných dělníků převyšovala poptávku zaměstnavatelů. Zároveň se objevily programy na podporu odchodu imigrantů zpět do jejich původních zemí, které se začaly výrazně projevovat ve druhé polovině 70. let. Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let odcházelo průměrně 100 000 lidí ročně. Nejvíce této možnosti využívali navrátníci se do Portugalska a Španělska, kteří doma uvítali pády nedemokratických režimů. I přes finanční výpomoc státu odcházejícím se většina cizinců rozhodla zůstat.⁴⁷ Kvůli omezování rostla bohužel ale také ilegální imigrace.

Spolu se vznikem Státního sekretariátu ministerstva práce pro pracovníky - imigranty (*Secrétaire d'État auprès du ministre du Travail - travailleurs immigrés*) vznikaly také programy na podporu přistěhovalců. Ti postupně získávali stejné sociální a pracovní výhody jako všichni ostatní. Touto dobou se začalo téma imigrace dostávat i do popředí politických debat a diskursů, které pak vyústily v konkrétní programy v následujícím desetiletí.

⁴³ NOIRIEL, G. (2007). *À quoi sert „l'identité nationale“*. Marseille: Agone, s. 55.

⁴⁴ WEIL, P. (2005). *cit.d.*, s. 17.

⁴⁵ WEIL, P. (2005). *cit.d.*, s. 16.

⁴⁶ Což se také projevilo v mezinárodním kontextu, kdy v zemích jako Itálie nebo Španělsko vzrostl příchod imigrantů právě v osmdesátých letech.

⁴⁷ WEIL, P. (2005). *cit.d.*, s. 17.

2.4. Osmdesátá léta

Francie v osmdesátých letech vycházela z poměrně chaotické situace, kterou zde zanechala předchozí desetiletí. Musela se vyrovnat s čím dál větším počtem příchozích ze zemí severní Afriky, kteří sice uměli francouzsky, nicméně s sebou přinášeli rozdílnější kulturní zvyky než původní imigranti z okolních zemí Francie. Také zde již nebyla poptávka po levných pracovnících, noví tedy v zástupech nepřicházeli. Naopak původní příchozí se začali usazovat a docházelo v jejich případech k sjednocování rodin (*regroupement familial*). Každý pracovník měl právo na to, aby se za ním dle přesně stanovených podmínek přestěhovala jeho rodina.⁴⁸ Tím také nastala výrazná feminizace imigrace, neboť za pracujícími muži docházely jejich manželky s rodinou. Začalo také docházet ke stárnutí přistěhovalecké populace.

Ohledně přijímání cizinců v zemi se touto dobou uplatňoval tzv. *insertion*⁴⁹ přístup. Ten spočíval v myšlence, že si imigranti ponechají svou kulturu a zvyky a že neztratí kontakt se svou původní domovinou.⁵⁰ Tento způsob byl ustanoven proto, že se do budoucna i nadále počítalo s návratem imigrantů do země původu. V rámci Francie mělo být přistěhovalcům zajištěno ubytování a základní sociální zabezpečení. O vše se měla postarat lokální autorita, které měla imigraci na starosti. Na příchozí bylo touto dobou stále pohlíženo jako na ekonomickou a demografickou sílu.⁵¹ Časem ale bylo jasné, že je tento způsob přijímání obyvatel neudržitelný. Od poloviny 80. let začala tak být uplatňována politika integrace jedinců. Tento způsob se přijal, když již bylo jasnější, že většina příchozích v zemi také zůstane. Integrace spočívala v přijetí francouzských republikánských hodnot, které se v rámci veřejných debat začaly formovat právě v osmdesátých letech. V soukromí jim ale mohla být ponechána jakákoliv odlišnost. S ministrem kultury Jackem Langem se zavedl pojem *droit à*

⁴⁸ Imigrant musel mít povolení k pobytu, zároveň stálou práci a musel dokázat, že je svou příchozí rodinu schopen uživit, aby francouzskému systému nepřibíli další osoby na něm závislé. Rodina mohla získat povolení libovolné délky pobytu, která však nesměla přesahovat povolenou délku setrvání ve Francii původního imigranta.

⁴⁹ Pro francouzský výraz *insertion* neexistuje v češtině odpovídající ekvivalent, proto jsem se rozhodla použít originální český výraz. Nicméně se slovo dá volně přeložit jako „začlenění“.

⁵⁰ Definice *insertion* podle francouzského výkladového slovníku Larousse dostupná z: <http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/int%C3%A9gration/61861>

⁵¹ FAVELL, A. (2001). *Philosophies of Integration. Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain*. Houndmills: PALGRAVE, s. 47.

la différence, tedy právo být odlišný. Stát dokonce podporoval výuku původních jazyků a historie imigrantů na školách.⁵²

Důležité mezníky byly položeny i na úrovni státní politiky. V mezinárodním kontextu došlo k otevření hranic a to díky Schengenské dohodě. Francie ji podepsala roku 1985. Smlouva vstoupila v platnost roku 1990 a umožnila tak volný pohyb obyvatel mezi signatáři dohody.

Na domácí francouzské scéně ovšem docházelo k zásadním změnám vnímání imigrace a zároveň k radikalizaci v otázkách ohledně přistěhovalců. Od konce 70. let se čím dál hlasitěji začíná ozývat strana Národní Fronta (*Front National*) Jean-Marie Le Pena, známá například svým volebním mottem „Jeden milion nezaměstnaných, jeden milion přistěhovalců...“⁵³, která se roku 1985 dostala až do francouzského parlamentu. Lidé si začali intenzivněji všimnout nárůstu imigrantů a problému s nimi spojených. Národní Fronta začala reagovat na náladu doby a začala kritizovat přistěhovaleckou situaci. Dokázala tuto xenofobii podchytit a proměnit ji ve volební zisky. Velmi jí tomu napomohl i tou dobou čím dál větší vliv televize, kde strana získala možnost skrze obrazovky představit svůj program.⁵⁴ Podařilo se jí poměrně vyostřit náladu směrem k imigrantům. Nutno podotknout, že obdobnou rétoriku používaly i některé deníky (*Figaro*). Strana také chtěla využít svou politickou moc a začala vypracovávat nový *Code de la nationalité* (zákoník o národnosti), který měl jasně upravovat podmínky francouzského občanství. Zákoník ale parlamentem neprošel.⁵⁵ V reakci na bouřlivý průběh posledních let byla roku 1989 vytvořena Vrchní rada integrace (*Haut Conseil à l'intégration*), která měla na starosti analýzu současného stavu imigrantů ve společnosti a na jejím základě tak připravovat návrhy pro prezidenta na co nejlepší integraci.

Problém zpřísnění podmínek přistěhovalců však nebyl jen otázkou extrémní pravice. Např. i komunistická strana, která měla tou dobou silné zastoupení na regionální úrovni politiky, dokázala prosazovat určité proticizinecké limity v rámci zaměstnání.⁵⁶

⁵² FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 57.

⁵³ PEROTTINO, M. (2011). Několik poznámek k výměně lídra národní Fronty ve Francii. *Acta Politologica*. Vol. 3, č. 1, s. 83.

⁵⁴ NOIRIEL, G. (2007). *cit.d.*, s. 64-69.

⁵⁵ FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 51.

⁵⁶ FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 52.

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let došlo k velkým debatám o tom, co to vlastně znamená být Francouz a jaké jsou francouzské hodnoty. Debaty se účastnily desítky předních odborníků a intelektuálů. Tyto debaty daly základ k budoucímu pojetí integrace. Skrze dva dominantní proudy, jeden historický, odkazující na hodnoty staré Francie, a druhý institucionální, požadující spíše zapojení do asociací a chodu politiky, se vytvořil konsenzus hodnot, který byl později nazýván jako francouzský model integrace. Tento model spočíval ve speciálním vznikání národa na základně společných republikových hodnot.⁵⁷

2.5. Devadesátá léta

Počátek devadesátých let byl stále ještě poznamenán událostmi z konce minulého desetiletí. Významnou aférou, která otřásla společností, byla tzv. aféra šátku. Tři muslimské žačky si ve škole odmítly sundat na požádání své šátky – hidžáby. Tyto žačky byly následně ze školy vyloučeny. Sic byl ředitelův krok posléze státní radou označen jako nezákonný, společností toto téma začalo silně rezonovat. Nejvíce se k aféře vracelo zřejmě o třináct let později, kdy byl přijat zákaz nošení jakýchkoliv náboženských symbolů do škol. Školy jsou považovány za zcela sekulární záležitost a jsou zákonem zcela odděleny od církve.

Dalším odkazem, který byl ve společnosti stále silný, byla definice francouzské integrace. O její přesné podobě se vedly debaty ještě dlouho a vlastně se vedou dodnes. Aktuální vyznění je více než cokoliv jiného ovlivněno současnou situací imigrantů v zemi. Celá devadesátá léta se pak zabývala otázkou, jak přesně zní definice pojmu národnost (*nationalité*) a občanství (*citoyenneté*). Tyto debaty se zabývaly otázkou, kdo má ještě právo na jaká sociální zvýhodnění a politickou participaci.⁵⁸

Zcela zásadním momentem se stal rok 1993, kdy pravicová vláda prosadila nový *Code de la nationalité* (zákoník o národnosti, platný dodnes). Tento zákoník vycházel ze stejného základu jako pokusy roku 1985. Dá se říci, že zákoník, který dříve neuspěl, si musel počkat na změnu doby. Obdobné návrhy byly za oněch osm let vnímány zcela jinak a najednou se počátkem let jeví jako přijatelné a nezbytné pro integraci republikového stylu. Zákoník výrazně ovlivňoval podmínky získání francouzského občanství. Zejména byl kladen důraz na

⁵⁷ FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 45.

⁵⁸ FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 150-160.

delší pobyt v zemi a v případě manželství šlo o prokázání opravdovosti sňatku.⁵⁹ Vznikl tak důraznější monitoring života imigrantů ve Francii.

S pravicovou vládou také přicházely snahy o omezení imigrace do země. Cíl pravicového ministra vnitra Charlese Pasqua⁶⁰, *l'immigration zéro*, nulová imigrace, sice naplněn nebyl, k poklesu nově příchozích však došlo. Pravicová vláda využila tradičních metod jako omezení zdravotní péče pro cizince či redukci sociálních dávek. Snahy o omezování pokračovaly i s výměnou ministra vnitra, kdy na tento post nastoupil Jean-Louis Debré. Jeho zákon z roku 1997 o povinnosti udělení víz každému návštěvníkovi, který přijede do Francie, vyvolaly vlnu nevole.⁶¹

Základním integračním programem devadesátých let bylo z „imigranta občanem“ (*de l'immigré au citoyen*). Cizinci, kteří se stali francouzskými občany, si měli uchovat spojení se svou původní kulturou, ale měli se účastnit politického života. Byl tak položen základ pro dva zásadní body integrace – sociální soudržnost a osobní zodpovědnost každého imigranta zvlášť. Bylo tedy na něm, aby se v rámci dobré integrace angažoval. Stát mu mohl pomoci zprostředkovat možnosti pro lepší začleňování, ale iniciativa a zodpovědnost už byla na každém zvlášť.⁶²

Přelom století a počátek minulého desetiletí přinesl výraznou změnu v přístupu k integraci. Neopustila se normativní stránka věci a integrace stále byla předmětem akademických debat, ale došlo k její zásadní institucionalizaci a právnímu uzákonění. Francie přijala svou imigrační část historie jako neodmyslitelnou stránku svého historického dědictví a zároveň se postavila přísněji ke všem, kdo do země nově přicházejí. Jednotlivé dílčí kroky jako zavedení zákonů a integračních opatření vedly až k dnešní podobě provedení integrační politiky. Tyto jednotlivé programy budou představeny v následující kapitole.

2.6. Evropská Unie

Evropská Unie (dále EU) patří mezi největší politické světové hráče a v rámci Evropy už zdaleka neovlivňuje pouze ekonomické procesy jednotlivých zemí. Nicméně vývoj

⁵⁹ *Code de la nationalité française* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071189&dateTexte=19930722>>.

⁶⁰ Který byl také mimochodem původní mentor budoucího francouzského prezidenta, Nicolase Sarkozyho.

⁶¹ *La loi Debré sur l'immigration* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <http://www.larousse.fr/archives/journaux_annee/1998/12/la_loi_debre_sur_l_immigration>.

⁶² FAVELL, A. (2001). *cit.d.*, s. 150-160.

společné evropské integrační politiky je stále ještě na počátku. Angažovanost EU v rámci společných imigračních politik se naproti tomu vyvíjí již delší dobu. První návrhy společného řešení můžeme najít již v polovině 70. let.⁶³ S postupným otvíráním hranic z důvodů ekonomických a dalšího rozšiřování Unie, tedy i jejích hranic, docházelo také k posilování aktuálnosti imigrační politiky. Důležitým mezníkem se stala Amsterodamská smlouva z roku 1997 (platná od 1. května 1999), která kromě začlenění Schengenské dohody do právního rámce EU začala přeměňovat zejména právně nezávazné akty na závazné předpisy. Společná imigrační politika se vyvíjela i nadále pomocí dalších smluv či programů a získávala stále konkrétnější obrysy.⁶⁴

2.6.1. První konkrétní programy

Jak již bylo řečeno, pohled Evropské Unie se v minulosti upíral zejména na politiky imigrační než na politiky integrační. Nicméně v průběhu 90. let minulého století začala vznikat politická vůle, aby se integrace stala z tématu národního tématem celoevropským. Nejdříve existovaly pouze doporučení a nezbytná opatření, žádné konkrétní právní akty. Ty však existovaly v rámci politiky imigrační, skrze které šlo částečně ovlivňovat i integraci, sic to nebyl jejich původní cíl. Zároveň je nutné si uvědomit, že země EU si prošly velmi rozdílným historickým vývojem v oblasti imigrace. Existují zde integrační politiky na různých stupních institucionalizace, proto je těžké zavádět konkrétní jednotlivá opatření. Z tohoto důvodu se ze začátku hledal převážně ideál.

Roku 1999 proběhla ve finském Tampere schůze Evropské rady. Zde vznikl základ pro další východiska pro formulaci integračních politik. Závěry byly vytyčeny pod heslem spravedlivého zacházení s příslušníky třetích zemí (tedy zemí mimo EU).⁶⁵ Důraz má být kladen na intenzivnější integraci, která povede k přiznání stejných práv a povinností, jaké mají obyvatelé EU, pro přicházející příslušníky ze třetích zemí. Zároveň rada podpořila myšlenku, že legálním a dlouhodobě usdlým cizincům (v kontextu EU byl dlouhodobým pobytem

⁶³ První spolupráce sice neprobíhala v rámci Evropského společenství, ale v rámci příležitostných fór, nicméně se stále jednalo o stejné zúčastněné státy.

⁶⁴ WEBER, S. (2007). *Nouvelle Europe, nouvelles migrations. Frontières, intégrations, mondialisation*. Paris: Éditions du Félin, s. 30-31.

⁶⁵ Spravedlivé zacházení s občany ze třetích zemí je jedno ze čtyř východisek azylové a migrační politiky, které Evropská rada v Tampere stanovila. Další jsou: partnerství se zeměmi původu migrantů, vytvoření společného evropského azylového systému a účinnější řízení migračních proudů pomocí vízové politiky, potírání nelegální migrace, kontroly vnějších hranic a návratu migrantů do zemí původu.

považován pobyt nad 5 let) má být umožněno získat státní občanství hostitelské země.⁶⁶ Avšak na první strategický politický dokument si Evropská Unie musela počkat až do června 2003, kdy se konal summit EU v Soluni. Zde došlo k upřesnění strategických politických cílů EU v oblasti integrace. Deklaruje se zde nutnost ucelené evropské integrační politiky, která má odpovídat na demografické a hospodářské výzvy, kterým EU čelí. Základní odpovědnost za vypracování a uskutečňování integračních politiky však mají stále zůstat v kompetenci členských států.⁶⁷ V tomto období vznikaly také některé dílčí projekty, jako vydání příručky Handbook of Integration, tedy souhrn přednášek o integračních politikách. Zároveň se započalo i evropské financování integračních projektů.⁶⁸

2.6.2. Haagský program

Haagský program aneb druhá střednědobá strategie pro oblast vnitřních záležitostí a spravedlnosti⁶⁹ byl schválen Evropskou radou v listopadu 2004. Byl vystaven na závěrech Evropské rady z Tampere a na již dosažených cílech.⁷⁰ Tento program se zaměřuje mimo jiné i na společnou integrační politiku, kde si klade za prioritu větší integraci přistěhovalců a zároveň důslednější koordinaci národních politik. Má sloužit jako jednoduchý, nezávazný, ale promyšlený průvodce mezi hlavními integračními zásadami. Má tedy představit zásadní společné principy pro integraci přistěhovalců. Od těchto principů by se měly odvozovat jednotlivé národní politiky, které však budou vždy odpovídat specifickým dané země. Integrace by měla být zařazena do hlavních proudů národních politik.⁷¹

Integrace je zde pojata jako trvalé a celospolečenské úsilí, přistěhovalectví zase jako trvalý a neodmyslitelný rys evropské společnosti. Imigrace má podle Haagského programu

⁶⁶ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 147-148.

⁶⁷ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 148.

⁶⁸ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 147-149.

⁶⁹ Program stanovuje obecné priority a politické cíle v oblasti vnitřní bezpečnosti EU na období let 2005-2009. Cílem programu je zejména zlepšit obecnou schopnost Evropské unie a jejích členských států zaručit základní práva, minimální procesní ochranu a přístup ke spravedlnosti, poskytovat potřebným osobám ochranu v souladu s Ženevskou úmluvou o uprchlících a jinými mezinárodními smlouvami, regulovat migrační toky a kontrolovat vnější hranice Unie, bojovat proti organizovanému mezinárodnímu zločinu a potlačovat hrozbu terorismu, využívat potenciál Eurojolu a Eurojustu, dále prohloubit vzájemné uznávání soudních rozhodnutí a osvědčení v občanských i trestních věcech a odstraňovat právní a soudní překážky soudních sporů v občanských a rodinných věcech s přeshraničními dopady.

⁷⁰ Po pěti letech, tedy roku 2004, se Evropská komise usnesla, že sice nebyly všechny cíle stanovené v Tampere plně dosaženy, nicméně že zde v migrační a azylové politice byl učiněn velký pokrok.

⁷¹ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 149-150.

pozitivní přínos pro země, kam nově příchozí směřují, ale pouze v případě, že se jedná o řízený proces. Jen taková imigrace může podpořit hospodářskou a kulturní rozmanitost a zároveň neohrozit sociální soudržnost. I proto by měl být kladen důraz na přijetí liberálně-demokratických hodnot. Jejich nepřijetí by mohlo bránit procesu úspěšné integrace. Kromě těchto hodnot je důraz kladen také na osvojení jazykové, historické a občanské znalosti o společnosti, kam se imigranti chtějí začlenit. Naopak přijímající společnosti by měli všem příchozím zajistit nediskriminační podmínky a co nejširší zapojení do společnosti.⁷²

Na tomto poměrně široce vymezeném základu se začaly formovat i jednotlivé francouzské integrační politiky. Začal být kladen důraz na jazykové a občanské vzdělání, kterým jsou posilovány liberálně-demokratické hodnoty.

Procesy v rámci širší spolupráce v otázkách integrace se vyvíjely i nadále. I další země uspořádaly během svého předsednictví EU konference ohledně integrační politiky. Jmenovitě to byly konference v Postupimi (2007) a ve Vichy (2008), kde se jednalo o zpřesnění integračních politik.⁷³ Na samotný program v Haagu pak navazuje v otázkách spravedlnosti a vnitřních věcí Stockholmský program z roku 2009.

2.6.3. Směrnice

Dalším mezníkem byly směrnice Rady z roku 2003. Rozdíl nastal v tom, že kromě formulování obecných zásad integrační politiky začaly vstupovat v platnost i konkrétní právní akty. Prvním z nich je směrnice inspirovaná Listinou základních práv a svobod a právem každého na rodinu. Směrnice tak tedy pojednává o právu na sjednocení rodiny.⁷⁴ Byla zde položena přesná kritéria pro přijetí konkrétních rodinných účastníků, taktéž podmínky udělování povolení k pobytu. Tato praktika však v mnoha zemích již existovala, šlo především o její uzákonění. Další významným bodem byla pak Směrnice o dlouhodobých

⁷² BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 150.

⁷³ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement*. Paris: la Documentation française, s. 130.

⁷⁴ PŘEHLEDY PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU. *Sloučení rodiny* [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z WWW <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133118_cs.htm>.

residentech,⁷⁵ která byla založena na předpokladu, že délka pobytu má mít vliv na rozsah práv přistěhovalce.⁷⁶

Jak již bylo řečeno, vývoj společné integrační evropské politiky pod taktovkou EU ještě není zcela aktuální otázkou dneška. Nicméně je velmi pravděpodobné, že k tomu dříve nebo později dojde a výše zmíněné směrnice a programy budou sloužit jako slušný základ této společné politiky. Je zcela v zájmu EU a jejích otevřených hranic v rámci Schengenského prostoru, aby k nějaké takové politice jednou došlo a byly tak ochráněny její vnitřní hranice.

3. Současné integrační programy ve Francii

Francie dnes patří bezesporu mezi imigrační země, proto se také musí starat o vývoj svých integračních politik. Ty se formovaly až nedávno, v posledních několika letech, dříve byl kladen důraz zejména na politiky imigrační. Každý rok do Francie přijde legálně více než 100 000 nových imigrantů. Důvody, proč do země přicházejí, se různí. Může jít o slučování rodin, hledání lepší práce či vzdělání nebo touhu po zlepšení životních podmínek, popřípadě též o politický azyl. Základní definice integrace zní: „absence diskriminace a rovnost zacházení“.⁷⁷ Tento základ je neoddiskutovatelný, nicméně dnešní integrační politiky ve Francii jsou chápány podstatně obsáhleji. Jsou zaměřeny na začleňování nově přichozích do společnosti a důraz je kladen i na respektování základních práv. A právě dále zmíněné programy se snaží tento cíl naplnit.

Oficiální program, Program integrace a přístupu k národnosti, vytvořený roku 2008, pod sebou shromažďuje všechny integrační politiky. Tento program si vytyčil čtyři hlavní okruhy jednání: Jednání v oblasti příjmu prvně přichozích imigrantů a jazykového vzdělávání; Jednání v oblasti integrace cizinců, kteří žijí ve Francii v regulérní situaci; Pomoc starším

⁷⁵ PŘEHLEDY PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU. *Právní postavení státních příslušníků zemí mimo EU, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty* [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z WWW <http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/123034_cs.htm>.

⁷⁶ BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *cit.d.*, s. 151.

⁷⁷ WEBER, S. (2007). *cit.d.*, s. 79.

přistěhovalcům v návratu do jejich původní vlasti; Naturalizace a přístup k francouzské národnosti.⁷⁸

Mezi patnáct nejčastějších národností imigrantů, kteří získávají francouzské občanství, patří příchozí z Maroka (19,4 %), Alžírsko (18,2 %), Tunisko (7,0 %), Turecko (4,9 %), Rusko (3,8 %), Portugalsko (3,1 %), Kongo (2,8 %), Srbsko (2,8 %), Senegal (2,4 %), Pobřeží Slonoviny (2,2 %), Kamerun (2,1 %), Haiti (2,0 %), Demokratické republiky Kongo (1,6 %), Mali (1,5 %) a Madagaskar (1,3 %).⁷⁹ Těchto patnáct nejčastějších národností tvoří dohromady 75% všech příchozích do Francie. Je tedy možné se během integračních programů zaměřit právě na tyto země a uzavírat dohody s tamními vládami či nevládními organizacemi, skrze které by pak integrace v samotné Francii mohla být jednodušší. Zvláště pro první tři zmíněné země, tedy země severní Afriky, které dohromady tvoří 45 % imigrantů do Francie, celá řada bilaterálních dohod o vzájemné pomoci během integračních procesů již existuje.⁸⁰ Zároveň by bylo také dobré podotknout, že sic zde existuje výrazný nárůst přistěhovalců ze severní Afriky, nejpočetnější minoritou jsou však i nadále ve Francii Portugalci.

3.1. Konkrétní organizace a instituce

Ať už imigranti přicházejí do Francie za jakýmkoliv účelem, jsou pro všechny nastaveny stejné podmínky integrace, zakládající se na znalostech francouzského jazyka a hodnot francouzské republiky. Stát tak nabízí rozsáhlé integrační programy, kterých se nově příchozí musí povinně zúčastnit po podepsání Smlouvy o přijetí a integraci (*Contrat d'accueil et d'intégration*, viz níže). Od roku 2003 platí ve Francii zákon, že integrace již nadále není povinností státu, ale každého jedince.⁸¹

Právě ve jménu co nejúspěšnější integrace dnes existují mnohé integrační programy. Tyto programy si kladou za cíl jedince co nejvíce začlenit do ekonomického, sociálního i kulturního života dané země. 1. srpna 2008 vzniklo ve Francii Ředitelství pro přijetí, integraci a občanství (*Direction de l'accueil, de l'intégration et de la citoyenneté*, DAIC). DAIC fungovala na meziministerské úrovni, neb se zabývala integrací ve vícero oblastech, zahrnujících vzdělávání, zaměstnání, kulturní i politický život či zdravotnický systém. DAIC

⁷⁸ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 127-128.

⁷⁹ Údaje za rok 2009.

⁸⁰ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 153.

⁸¹ WEBER, S. (2007). *cit.d.*, s. 75.

se však již v březnu roku 2009 přeměnila na Francouzskou kancelář pro imigraci a integraci (*Office français de l'immigration et de l'intégration*, OFII), která vycházela z Národní kanceláře pro imigraci (*Office national d'immigration*) a Národní centrum historie imigrace (*Cité nationale de l'histoire de l'immigration*, CNHI).⁸²

3.1.1. Francouzská kancelář pro imigraci a integraci (OFII)

OFII zaštiťuje veškeré integrační politiky, stará se tedy o jejich provedení v praxi. Účastní se na všech administrativních, zdravotních i sociálních úkolech. Její akce jsou prováděny zejména skrze Smlouvu o přijetí a integraci, která je individuálně uzavřena mezi státem a prvně příchozím imigrantem či rodinnými členy imigrantů. Hlavní náplní OFII je zajišťovat jazykové vzdělání a následnou integraci prvně příchozích. Zároveň se ale stará i o následující: příchod imigrantů ze zemí mimo EU z důvodů sjednocení rodiny nebo vykonávání placené práce, zajištění žadatelů o azyl, provádění zdravotní prohlídky příchozích či zpětné navrácení do původní vlasti u starších imigrantů.⁸³

V zahraničí je OFII přítomna v Maroku, Tunisku, Turecku, Rumunsku, Mali, Senegalu, Kanadě (Québec), Kamerunu a Arménii. Právě tyto země představují země, ze kterých pochází nejvíce příchozích do Francie. OFII jim v jejich zemi dokáže zprostředkovat nutné vzdělání a posléze testy potřebné pro následnou integraci v samotné Francii.⁸⁴

3.1.2. Národní centrum historie imigrace (CNHI)

CNHI bylo založeno v listopadu roku 2006 pod ministerstvem pro kulturu, integraci, národní vzdělání a výzkum. Tou dobou došlo ke změně a imigrace a následná integrace imigrantů začaly být považovány za součást kulturního dědictví. A právě CNHI má na starosti informace a poznatky o této části historie shromažďovat a chránit a seznamovat s nimi veřejnost. Samotné CNHI nemá však jen kulturní a informační funkci, reprezentuje zároveň

⁸² COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 127.

⁸³ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 128-129.

⁸⁴ OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *L'OFII à l'étranger* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/qui_sommes-nous_46/1_ofii_a_l_etrangeur_202/index.html>.

síť asociací, institucí, podniků a organizací, které se imigrací zabývají. Je zde tedy důležitá i výzkumná stránka.⁸⁵

CNHI sídlí v Paříži, kde je lidem otevřeno také muzeum migrace, kde se návštěvník může seznámit s celou historií přistěhovalectví do Francie v průběhu dějin. Jsou zde pořádány také příležitostné výstavy či debaty. Pro veřejnost je zde od roku 2009 k dispozici také rozsáhlá mediátéka.⁸⁶

3.2. Smlouva o přijetí a integraci (CAI)

Smlouva o přijetí a integraci (*Contrat d'accueil et d'intégration*, CAI) představuje základní pilíř a nástroj současné francouzské integrační politiky. Byla zavedena k 1. lednu 2007 a týká se všech cizinců, kteří žádají o povolení k dlouhodobému pobytu ve Francii. Jejím úkolem je připravit všechny prvně příchozí imigranty na integraci v rámci Francouzské republiky. Jejím cílem je zprostředkování základních informací o Francii, poznávání jejich hodnot a francouzského jazyka. Zároveň nabízí i informace o běžném životě a chodu země, které by posléze měly přistěhovalcům usnadnit každodenní život. Jazykové i občanské vzdělání bylo možné získat ve Francii i před CAI, jenže bylo pouze dobrovolné. Nyní je pro všechny signatáře CAI povinné. Tato smlouva je vnímána jako akt podepsaný mezi státem, tedy Francouzskou republikou, a imigrantem. Podpisem smlouvy se jedinec zavazuje k co nejširší integraci do francouzské společnosti za pomoci francouzského státu a zároveň povoluje státu kontrolu tohoto jeho aktu. Podpis je od zmíněného roku 2007 povinný pro všechny prvně příchozí do země vyjma žadatelů o azyl.⁸⁷

Před samotným podpisem je všem žadatelům provedena zdravotní prohlídka a též jsou zjišťovány základní informace o ekonomické a sociální situaci jedince. CAI je předkládána všem cizincům v jazyce, který oni sami ovládají, aby dokumentu mohli tím pádem co nejlépe porozumět. Během tohoto úvodního rozhovoru se také zjišťuje, jestli a popřípadě jaké je potřebné následující vzdělávání v rámci jazyka i francouzských naturáliích. Následuje další konkrétní postup pro každého jedince zvlášť, který je všem vysvětlen jejich přiděleným

⁸⁵ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 129-130.

⁸⁶ MUSÉE DE L'HISTOIRE DE L'IMMIGRATION. *L'action éducative* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <<http://www.histoire-immigration.fr/education-et-recherche>>.

⁸⁷ OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *Quel est l'objectif de ce CAI?* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/tests_197/quel_est_l_objectif_de_ce_cai_1030.html>.

administrátorem ještě před samotným podpisem CAI. Svým podpisem imigrant přijímá účast na vzdělávacím procesu, který má vést k lepší integraci.⁸⁸ Testy jsou určeny pro osoby starší šestnácti let a mladší šedesáti pěti let.

3.2.1. Jazykové vzdělání

První velkou kapitolou CAI je vzdělání jazykové. Předpokladem pro budoucí úspěšnou integraci je jazykové vybavení. Po příchozích se očekává, že zvládnou alespoň minimální základy francouzského jazyka. Test ověřuje psané i mluvené schopnosti uchazeče. *Diplôme initial de langue française* (DILF), stanovený ministerstvem pro vzdělávání, odpovídá mezinárodní úrovni A1.1. Jde tedy opravdu o základy a nezbytnou orientaci v jazyce. Každý uchazeč musí před skládáním testu absolvovat jazykový kurz minimálně o 40 hodinách v průběhu dvou měsíců před skládáním zkoušky. Maximální počet, který stát zdarma uchazeči zajistí, je 400 hodin. Hodnocení vždy následuje na konci tohoto kurzu. V případě nesložení testu nepřichází žadatel automaticky o právo na povolení k dlouhodobému pobytu, nicméně bude tento výsledek brán během rozhodování v potaz.⁸⁹

3.2.2. Občanské vzdělání

Druhý, zcela zásadní pilíř představuje tzv. občanské vzdělávání (*formation civique*). Jde o shrnutí hodnot, které Francie považuje za vlastní a zcela určující, proto také vyžaduje, aby tyto hodnoty byly přejímány všemi, kdo se ve Francii pokouší usadit na delší dobu. Jako tyto hodnoty jsou prezentovány svoboda, rovnost, bratrství - solidarita a laicizace.⁹⁰ Pojem laicizace, tedy oddělení církve od státu, je existující francouzský zákon již od přelomu devatenáctého a dvacátého století. Důraz má být tedy kladen na světské, tedy republikové hodnoty. Tento občanský kurz o délce šesti hodin předkládá základní hodnoty Francouzské republiky a její uspořádání, lidská a občanská práva, rovnost žen a mužů či důraz na sekularizaci země.⁹¹ I z těchto nabytých musejí všichni žadatelé následně skládat test.

⁸⁸ OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *La formation CAI* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/s_integrer_en_france_47/la_formation_cai_21.html>.

⁸⁹ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 132-138.

⁹⁰ Liberté, égalité, fraternité-solidarité et la laïcité.

⁹¹ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 132, 137-138.

3.2.3. Další náležitosti CAI

Další vzdělání, které ale již není zakončeno žádným výstupním testem, pojednává o každodenním životě ve Francii. Žadatelé jsou zde seznamováni s veřejnými službami, zejména se zdravotním systémem, systémem školství a práce či jak si sehnat odpovídající bydlení. Zároveň je zde možnost sociální výpomoci, když si to situace vyžaduje. Poslední částí CAI je utváření přehledu pracovních zkušeností jedince. Kromě zkušeností jsou zde hodnoceny i předpoklady k práci a schopnosti hledat si ji. Tato bilance se po všech žadatelích vyžaduje od roku 2009.⁹²

Počet signatářů se od roku 2006 pohybuje kolem 100 000 žadatelů ročně. Mezi nejčastější žadatele patří tradičně příchozí z Alžírsko, Maroka, Tuniska, Turecka a Mali. Zároveň je zde minimální, ale trvá převaha žadatelek nad žadateli.⁹³

Je třeba si uvědomit, že veškeré integrační a kontrolní procesy mají ale v podstatě dvojí význam. Kromě posílení integrace samotné mohou být zneužity též jako nástroje segregace.⁹⁴ Je-li přidělení povolení k pobytu podmíněno úspěšnou integrací, jejíž součástí je navíc hodnocení vzdělání a pracovních zkušeností jedince, může zde docházet k výrazné selekci.

3.3. Konkrétní integrační programy

Konkrétní integrační programy můžeme nalézt v oblasti práce či vzdělávání, nebo také programy pro určité skupiny žadatelů.

3.3.1. Pracovní integrace

Právě na poli práce vždy docházelo a stále dochází ke značným nerovnostem v příležitosti šancí. Imigranti často nedosáhnou na práci, která by odpovídala jejich kvalifikaci či předchozím pracovním zkušenostem. Kolikrát skončí pracovat i mimo svůj obor. Zároveň můžeme v jejich řadách nalézt o poznání vyšší procento nezaměstnaných než mezi rodilými Francouzi. Tento rozdíl se navíc neustále zvětšuje. Na přelomu století byla nezaměstnanost mezi Francouzi 11 %, kdežto stejný údaj u imigrantů přicházející mimo země

⁹² COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 132.

⁹³ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 133-134.

⁹⁴ WEBER, S. (2007). *cit.d.*, s. 83.

EU čítal 31,4 %.⁹⁵ Ministerstva se proto snaží iniciovat programy, kde se uchazeči mohou lépe zorientovat na trhu práce.

Francouzská kancelář pro imigraci a integraci (OFII) uzavřela konkrétní dohody o spolupráci s celou řadou odborů, představitelů zaměstnavatelů, průmyslových skupin či personálních agentur. Snaží se, aby lidem, kteří splní podmínky Smlouvy o přijetí a integraci (CAI), byl usnadněn vstup na trh práce. Zároveň pořádají rekvalifikační kurzy, které by příchozím cizincům též měly pomoci získat práci u konkrétních zaměstnavatelů. O velkou část těchto programů se též kromě OFII stará speciální úřad ministerstva práce, Hlavní delegace pro zaměstnání a profesní školení (*Délégation générale à l'emploi et à la formation professionnelle*).⁹⁶

Často se chopí iniciativy sami cizinci. Existují zde tak sdružení organizované samotnými imigranty, kam se nově příchozí mohou přijít poradit. Funguje zde síť vzájemných kontaktů a také systém potřebného školení a rekvalifikace. Cizinci zároveň iniciují vznik nových pracovních míst, čímž se sami chtějí motivovat k větší integraci a kreativě.⁹⁷ Bohužel je zde ale také vedlejší efekt, kde za takovýchto podmínek může docházet k následnému uzavření v imigrantské komunitě.

Existují i dílčí podpůrné programy. Prvním případem jsou programy zaměřené na určitou část obyvatel, zejména na mladé imigranty. Důraz je zde kladen na zpřístupnění vzdělání v určitých oborech, kde pak mladí imigranti mohou získat odpovídající práci, viz. další kapitola. Jinou specifickou možností, jak začleňování cizinců do firem podporovat, je například známka diverzity (*le label diversité*). Tato známka je vystavována společnostem, které předcházejí diskriminaci na svých pracovištích a naopak favorizují zaměstnávání cizinců. Řídí se myšlenkou, že různorodost zaměstnanců povede také k rozmanitosti nápadů a tím ke kreativnějšímu pracovnímu prostředí, které ve svém důsledku přinese inovativní plány pro společnost samotnou.⁹⁸

⁹⁵ WEBER, S. (2007). *cit.d.*, s. 79.

⁹⁶ LE PORTAIL DES POLITIQUES PUBLIQUES DE L'EMPLOI ET DE LA FORMATION PROFESSIONNELLE. *Délégation générale à l'emploi et à la formation professionnelle* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <<http://www.emploi.gouv.fr/acteurs/dgefp>>.

⁹⁷ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 143-144.

⁹⁸ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 144-145.

3.3.2. Vzdělávání

Vzdělávání tvoří jeden z hlavních pilířů dobré integrační politiky. Skrze různorodé jazykové kurzy a kurzy se speciálním zaměřením se zvyšují šance cizinců uspět na trhu práce a tím se více integrovat do společnosti. Současné politiky se zejména zaměřují na rovné příležitosti všech uchazečů pro přijetí do studia a zároveň kladou důraz na odstraňování diskriminace na školách. Velmi pozitivně jsou vítané kurzy určené pro rodiče žáků. Studenti mohou kolikrát ovládat jazyk a dosahovat dobrých studijních výsledků, avšak v rámci sjednocování rodin za nimi mohou přicházet i členové rodiny, kteří francouzský jazyk neovládají. Právě na tyto osoby jsou kurzy pro vzdělávání rodičů zaměřeny. Tyto kurzy jsou dobrovolné a přinášejí velmi pozitivní výsledky v rámci následné integrace starší generace. Naprostou většinu, tedy 87 %, tvoří ženy.⁹⁹

Mezi Francií a různými státy, ze kterých je i řada mimoevropských, existují meziuniversity dohody. Tyto speciální programy nabízejí pro nejlepší uchazeče ze svých vlastních universit šanci odjet studovat část svého studia do Francie, neb se počítá s tím, že se zde studentovi může dostat kvalitnějšího vzdělání. Tyto programy jsou většinou dvouleté a můžeme je hojně nacházet mezi technickými obory. A právě tito studenti patří k těm, kteří se po ukončení studia ve své mateřské zemi do Francie hojně vrací.

3.3.3. Integrační programy se speciálním zaměřením

Kromě velkých a všezahrnujících integračních programů existují i programy s konkrétním zaměřením na aktuální problémy, které se jeví jako aktuální.

Jedním z takových jsou například programy zaměřené na integraci imigrantek. V rámci feminizace migrace koncem minulého století a díky programům na sjednocování rodin přichází do Francie stále více žen. Programy jsou nastaveny pro ženy, které pochází ze zemí, kde nemají srovnatelná práva a postavení s muži. Jelikož si Francie sama položila rovnost jako jednu ze svých republikových priorit, musí případné nerovnosti pohlaví na svém území předcházet. Mezi hlavní cíle patří samotné obeznámení s možností integrace do společnosti a seznámení s jejich základními právy, boj proti násilí na ženách a také prosazování ulehčení přístupu k zaměstnání pro imigrantky. Tyto cíle jsou dosahovány skrze

⁹⁹ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 146-147.

vzdělávací a informační kurzy.¹⁰⁰ Jednou takovou asociací se zaměřením na širší integraci žen do společnosti je i *Association pour l'accompagnement et la formation des femmes et des familles* působící ve spolupráci se vzdělávacími programy OFII, a která je pomocnou složkou pro integraci v rámci CAI.¹⁰¹

3.3.4. Regionalizace integračních programů

Jelikož je Francie zemí poměrně velikou a zejména lidnatou, byly pro zefektivnění integračních programů roku 2005 legislativně ustanoveny programy z roku 1990, tzv. Regionální programy integrace imigrantských populací (*Programmes régionaux d'intégration des populations immigrées*, PRIPI).¹⁰² Těchto center existuje po Francii čtyřicet a mají za úkol pozorovat podmínky tamního života imigrantů.¹⁰³ Skrze tento proces mají připravovat programy, které jsou opravdu potřebné v daném regionu, neb všude jsou podmínky a tím pádem i potřeby integrace rozdílné. Tyto programy se zaměřují na stav situace v oblastech zdravotnictví, vzdělávání dětí i profesních školení, přístupu k bydlení a zapojování do zaměstnání.¹⁰⁴

3.3.5. Pofrancouzštění jmen

Existují však i zcela rozdílná opatření v rámci integračních politik. Jedním z takových je i zákon původně z roku 1972, změněný roku 1993, který přináší tzv. pofrancouzštění jmen. Jde o snahu cizí jména natolik pozměnit a převést do francouzštiny, aby na první pohled nešlo poznat, že se jedná o cizince. O tuto změnu jména lze požádat v momentu získávání občanství skrze sňatek či během procesu naturalizace. Cizí křestní jména jsou nahrazována jmény francouzskými. V případě příjmení je hledán francouzský ekvivalent s obdobným výrazem. Jde tedy v zásadě o překlad příjmení. Pofrancouzštění jmen není povinné. Počet žadatelů je víceméně stejný mezi pohlavími, nicméně zájem o něj klesá. I tak se počet případů

¹⁰⁰ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 147.

¹⁰¹ ASSOCIATION POUR L'ACCOMPAGNEMENT ET LA FORMATION DES FEMMES ET FAMILLES. *Accueil* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.reseau-alpha.org/lieux_d_apprentissage/association_pour_l_accompagnement_et_la_formation_des_femmes_et_famille_s>.

¹⁰² Tyto programy tvoří součást Programu integrace a přístupu k národnosti, jsou z něj tedy financovány.

¹⁰³ Centrum PRIPRI se dá nalézt tedy ve všech francouzských regionech kromě zámořských regionů Francie, Guyana, Mayotte a Reunion.

¹⁰⁴ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 139-140.

pofrancouzštění jmen pohybuje kolem 8000 případů ročně. Jedná se tedy přibližně o 8 % všem případů imigrantů legálně přicházejících do země.¹⁰⁵

3.4. Evropská Unie

Největší vliv na současné společné evropské politiky měla konference v Tampere (1999) a dále Haagský program (2004). Byla zde zdůrazněna potřeba integrace pro budoucí stabilitu a prosperitu zemí. O prohloubení a zpřesnění integračního programu pak dále jednali ministři na konferencích v Postupimi (2007) a ve Vichy (2008). Objevovala se zde snaha o nalezení co nejúčinnějších mechanismů k integraci imigrantů. Mezi tyto prostředky patří kromě pořádání mezinárodních debat a fór, kde účastníci mohou prezentovat své integrační procesy, také například internetové stránky, které slouží ke komunikaci mezi státy EU. Zde je možné si vyměňovat informace a typy o jednotlivých integračních procesech. Zároveň jsou zde i fóra otevřená pro širší veřejnost, kde lze debatovat o jednotlivých aspektech integrace a dopadech na veřejnost.¹⁰⁶

K finančnímu zajištění integračních programů byl roku 2007 zřízen Evropský fond pro integraci. Tento fond disponoval pro léta 2007-2013 rozpočtem 825 milionů eur, ze kterého Francii připadla částka 67 milionů eur.¹⁰⁷

Integrační politiky jsou tedy stále zcela v kompetenci jednotlivých států, nicméně i zde již dochází ke snahám na jejich harmonizaci, zatím pomocí směrnic, programů a doporučení.

¹⁰⁵ DIRECTION DE LA POPULATION ET DES MIGRATIONS (2007). *Rapport annuel de la direction de la population et des migrations*. Paris: Direction de la population et des migrations, s. 92-95.

¹⁰⁶ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 130-131.

¹⁰⁷ COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *cit.d.*, s. 128-130.

Závěr

Tato práce se pokusila obsáhnout faktory, které ovlivňují nebo kdy ovlivňovaly francouzskou integrační politiku. Ta vycházela z poměrně inklusivního pojetí národa, který spočíval v občanství založeném na uznávání společných republikových hodnot Francie, tedy svobody, rovnosti, bratrství - solidarity a de facto nově odvozené laicizace. Tento přístup byl zachován až dodnes, kdy můžeme vidět vyžadování znalostí těchto principů u žadatelů o povolení k pobytu. Nicméně i tak zde došlo k viditelnému posunu. Byla-li dříve u imigrantů předpokládána plná asimilace do francouzské společnosti, dnes nikdo nikomu nezakazuje uchovávat si své vlastní kultury a tradice, pokud se odehrávají v soukromí.

Faktorem, který integrační politiku ovlivňuje již od samotných počátků, jsou migrační proudy. V průběhu let se hlavní důvody příchodu přistěhovalců do Francie lišily a na to reagovala i integrační opatření. Jednalo-li se o příchod pracovníků, důležité bylo zajistit jim ubytování a následně sociální zabezpečení. Jakmile došlo k feminizaci imigrace, důležitými se staly spolky starající se právě o začlenění žen do společnosti.

Prvním důležitým mezníkem se v rámci přistěhovalectví staly obě dvě světové války, které si po svém skončení vyžádaly obnovení průmyslu válkou zničené země, což znamenalo náborů dělníků z okolních zemí. I když se řady z nich vrátily časem do svých původních vlastí, jejich stopa, neboli stopa jejich vnuků a pravnuků, je v zemi stále výrazná. Během třiceti poválečných let se podíl imigrantů ve Francii opět výrazně zvedl. Tento trend zastavil až rok 1974, tedy rok zcela zásadní pro světovou ekonomiku a francouzskou imigraci. Po zavření hranic všem pracovním imigrantům nastal nárůst přistěhovalců skrze sjednocování rodin. Tím došlo také k feminizaci imigrace. Zároveň docházelo ke stárnutí první generace imigrantů. Stát musel přijmout fakt, že ti, co přišli jako pracovní výpomoc, v zemi již zůstali a nyní od ní očekávali i sociální výpomoc.

Spolu s horšící se ekonomickou situací se zhoršilo i vnímání imigrantů ve společnosti. Tyto nálady odhadla i Národní Fronta a tak ve francouzském parlamentu na čas zasedlo i poněkud xenofobní hnutí. Nicméně změny ve společnosti vedly i ke zcela konkrétním politickým změnám. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let byly uskutečněny debaty o principu francouzského občanství a přístupu k imigrantům. Tyto debaty intelektuálů a politiků tak položily zcela faktické základy pro budoucí integrační politiku státu, které existují ve Francii i dnes.

Konkrétní kroky se na základě předchozích debat začaly tvořit s příchodem nového milénia. Současná integrace stojí na principu, že integrace je povinností jedince, který má zájem v daném státu žít. Má-li tedy imigrant zájem získat povolení k dlouhodobému pobytu nebo francouzské občanství, musí sám prokázat schopnost se do daného státu začlenit. Ve Francii funguje od roku 2007 podoba prokázání snahy o integraci skrze tzv. Smlouvu o přijetí a integraci, kterou musí podepsat každý uchazeč o dlouhodobý pobyt v zemi. Následně jsou signatáři zaručeny základní kurzy francouzského jazyka i občanského vzdělání, které mu mají pomoci pochopit principy Francouzské republiky a umožnit tak jeho integraci do společnosti. Kromě těchto základních a povinných kurzů jsou žadatelům o pobyt zprostředkovány také kurzy o běžném životě v zemi či rekvalifikační kurzy.

Je zde tedy patrný důraz na vzdělání, která má umožnit důkladnější pochopení života ve Francii a usnadnit tak začlenění jedinců. Díky jazykovým a rekvalifikačním kurzům má imigrant dostat lepší šanci na trhu práce a najít si tak slušné zaměstnání. Předpokládá se, že začlení-li se jedinec do běžného chodu země a nebude uzavřen je ve své cizinecké komunitě, bude pro u něj integrace úspěšnější. Tento trend, kdy je vzdělávání přidělována velká váha jakožto prostředku pro lepší integraci do společnosti, můžeme pozorovat všude ve světě.

Summary

This thesis shows the main approaches and historical events who changed the evolution of French integration policy.

Integrative approach was based on the inclusive meaning of nationality. Everybody who shared the republican values of French republics (freedom, equality, brotherhood – solidarity and laicization) could become a French citizen. These main principles are still kept nowadays. Anyway we can find some changes trough the time. During the first times of immigration, the incomers were ask for the whole assimilation to the society, including even the cultural assimilation. Today everybody can keep his original culture and habit if he keeps them in his personal life and they won't influence his public and political manners.

The main factor which influences the integration policies since the beginning are of course the flows of migration. During the years the migration has changed, as well the individuals who were coming, so their needs of integration.

Very important mile stones for the French immigration and integration policies were both world wars. Because of the post-war reconstruction of country and its industry, thousands and thousands people came. Some of them came back to their origin country, but most of them stayed and became the inherent part of French culture. The increasing trend of new coming immigrants lasted till the year of 1974, when major changes happened in worldwide economy as well as in French immigration. The borders got closed and the flow of immigrants – workers has stopped. But the family immigration took place. So France had to face the fact that all the workers would stay in the country and now even with their families.

The failing economy situation went hand in hand with the escalating of situation of all the immigrants. Their own economic situation got worse plus the xenophobic agenda took its place. All this led to the election of xenophobic National Party to the national parliament and as well the discussions about the French citizenship and approach to the immigration became part of the French political discourse. On the bases of these debates the nowadays' integrative policies were made.

These policies are valid from the beginning of new millennium. They are based on the prediction that the integration is obligation of the immigrant. So if he wants to become a part of French society, he has prove that he shares the same republican values and he can speak at

least some French. The state can provide him the language and civil courses. There is a belief, that the education of newcomers is the best way how to integrate them into the society. French language is here totally necessary. The immigrants can also take professional courses which can help them to find a better job later. According today's discourse, the good education and quality job is the best way for the integration. This opinion is now widely shared around the world.

Použité zdroje

Monografie

BAROU, J. (2001). *Europe, terre d'immigration: Flux migratoires et intégration*. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble.

BARŠA, P. (1999). *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).

BARŠOVÁ, A.; BARŠA, P. (2005). *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova Universita, Mezinárodní politologický ústav.

BRETTELL, C. (2000). *Migration theory: talking across disciplines*. New York: Routledge.

FAVELL, A. (2001). *Philosophies of Integration. Immigration and the Idea of Citizenship in France and Britain*. Houndmills: PALGRAVE.

HROCH, M. (2009). *Národy nejsou dílem náhody: Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON).

NOIRIEL, G. (2007). *À quoi sert „l'identité nationale“*. Marseille: Agone.

NOIRIEL, G. (2002). *Atlas de l'immigration en France: exclusion, intégration*. Paris: Autrement.

NOIRIEL, G. (2006). *Le creuset français: Histoire de l'immigration XIX – XX siècle*. Paris: Édition du Seuil.

WEBER, S. (2007). *Nouvelle Europe, nouvelles migrations. Frontières, intégrations, mondialisation*. Paris: Éditions du Félin.

WEIL, P. (2005). *La République et sa diversité: Immigration, intégration, discriminations*. Paris: Édition du Seuil et La République des Idées.

WEIL, P. (2004). *Qu'est-ce qu'un Français?: histoire de la nationalité française depuis la Révolution*. Paris: Gallimard.

WITHOL DE WENDEN, C. (1999). *Faut-il ouvrir les frontières?* Paris: Presses de la Fondation nationale des sciences politiques.

Zdroje z odborných periodik

DITLEMANN, R. K.; PURDIE-VAUGHNS, V.; EIBACH, R. P. (2011). Heritage- and ideology- based national identities and their implications for immigrant citizen relations and the United States and Germany. *International Journal of Intercultural Relations*. Vol. 35, č. 4, s. 395-405.

EL KAROUNI, I. (2012). Ethnic Minorities and Integration Process in France and the Netherlands: An Institutional Perspective. *American Journal of Economics and Sociology*. Vol. 71, č. 1, s. 151-183.

PEROTTINO, M. (2011). Několik poznámek k výměně lídra národní Fronty ve Francii. *Acta Politologica*. Vol. 3, č. 1, s. 83-92.

SCHAIN, M. A. (2010). Managing Difference: Immigrant Integration Policy in France, Britain, and the United States. *Social Research*. Vol. 77, č. 1, s.205-236.

Dokumentace

COMITÉ INTERMINISTÉRIEL DE CONTRÔLE DE L'IMMIGRATION (2011). *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement*. Paris: la Documentation française.

DIRECTION DE LA POPULATION ET DES MIGRATIONS (2007). *Rapport annuel de la direction de la population et des migrations*. Paris: Direction de la population et des migrations.

Internetové zdroje

ASSOCIATION POUR L'ACCOMPAGNEMENT ET LA FORMATION DES FEMMES ET FAMILLES. *Accueil* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.reseau-alpha.org/lieux_d_apprentissage/association_pour_l_accompagnement_et_la_formation_des_femmes_et_familles>.

Code de la nationalité française [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071189&dateTexte=19930722>>.

FORIM. *Synthese des recherches PRIPI de février 2012* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.forim.net/sites/default/files/PRIPI.pdf>>.

Haut Conseil de l'immigration [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.hci.gouv.fr/Haut-Conseil-a-l-integration.html>>.

La loi Debré sur l'immigration [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <http://www.larousse.fr/archives/journaux_annee/1998/12/la_loi_debre_sur_l_immigration>.

LAROUSSE. *Integration* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/int%C3%A9gration/61861>>.

LE PORTAIL DES POLITIQUES PUBLIQUES DE L'EMPLOI ET DE LA FORMATION PROFESSIONNELLE. *Délégation générale à l'emploi et à la formation professionnelle* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <<http://www.emploi.gouv.fr/acteurs/dgefp>>.

MUSÉE DE L'HISTOIRE DE L'IMMIGRATION. *L'action éducative* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <<http://www.histoire-immigration.fr/education-et-recherche>>.

OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *La formation CAI* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/s_integrer_en_france_47/la_formation_cai_21.html>.

OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *L'OFII à l'étranger* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/qui_sommes-nous_46/l_ofii_a_l_etrange_202/index.html>.

OFFICE FRANCAIS DE L'IMMIGRATION ET DE L'INTÉGRATION. *Quel est l'objectif de ce CAI?* [online]. [cit. 2013-07-12]. Dostupné z WWW <http://www.ofii.fr/tests_197/quel_est_l_objectif_de_ce_cai_1030.html>.

PŘEHLEDY PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU. Sloučení rodiny [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z WWW

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133118_cs.htm>.

PŘEHLEDY PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU. Právní postavení státních příslušníků zemí mimo EU, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z WWW

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/123034_cs.htm>.

SERVICE PUBLIC. *Naturalisation: conditions à remplir* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://vosdroits.service-public.fr/F2213.xhtml>>.

VIE PUBLIC. *Chronologie: histoire de l'immigration en dates* [online]. [cit. 2013-07-27]. Dostupné z WWW < <http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/politique-immigration/chronologie-immigration/#1945 - 1974 : Large recours à la régularisation a posteriori des étrangers arrivés dans le pays, malgré la création de l'Office national d'immigration>>.

Filmové dokumenty

Filmový dokument. *Deux siècles d'histoire de l'immigration en France* [online]. [cit. 2013-07-22]. Dostupné z WWW <<http://www.histoire-immigration.fr/histoire-de-l-immigration/le-film>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Počet přidělených francouzských občanství (tabulka)

Příloha č. 2: Získání francouzského občanství u žadatelů přicházejících z Evropského hospodářského prostoru a mimo něj (tabulka)

Příloha č. 3: Poměr získávání francouzského občanství podle pohlaví (tabulka)

Příloha č. 4: 15 nejčastějších národností žadatelů, kteří obdrží francouzské občanství za rok 2009 (tabulka)

Příloha č. 5: Počet signatářů smlouvy CAI (tabulka)

Příloha č. 6: Hlavní charakteristiky signatářů CAI v roce 2009 (tabulka)

Příloha č. 7: Pofrancouzštění jmen (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Počet přidělených francouzských občanství (tabulka)

rok	přidělená občanství
2003	108 024
2004	133 808
2005	123 312
2006	117 154
2007	100 820
2008	108 131
2009	108 303

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 152.

Příloha č. 2: Získání francouzského občanství u žadatelů přicházejících z Evropského hospodářského prostoru a mimo něj (tabulka)

	2007	2008	2009
žadatelé z Evropského hospodářského prostoru	7 987	8 365	7 194
žadatelé mimo Evropský hospodářský prostor	93 097	99 766	101 109
celkem	101 084	108 131	108 303

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 154.

Příloha č. 3: Poměr získávání francouzského občanství podle pohlaví (tabulka)

rok	muži	ženy	celkem
2007	49 406	51 414	100 820
2008	52 591	55 540	108 131
2009	52 291	56 012	108 303

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 153.

Příloha č. 4: 15 nejčastějších národností žadatelů, kteří obdrží francouzské občanství za rok 2009 (tabulka)

národnost	celkem	poměr z celkového počtu přidělených občanství v %
Maroko	21 010	19,4
Alžírsko	19 679	18,2
Tunisko	7 571	7,0
Turecko	5 285	4,9
Rusko	4 145	3,8
Portugalsko	3 369	3,1
Kongo	3 062	2,8
Srbsko	3 055	2,8
Senegal	2 593	2,4
Pobřeží Slonoviny	2 357	2,2
Kamerun	2 223	2,1
Haiti	2 177	2,0
Demokratická republika Kongo	1 759	1,6
Mali	1 607	1,5
Madagaskat	1 396	1,3
celekem prvních 15 národností	81 288	75,0
počet všech přidělených občanství	108 303	

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 153.

Příloha č. 5: Počet signatářů smlouvy CAI (tabulka)

rok	počet signatářů
2005	66 450
2006	95 693
2007	101 217
2008	103 952
2009	97 736

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 135.

Příloha č. 6: Hlavní charakteristiky signatářů CAI v roce 2009 (tabulka)

Nejčastější národnosti v %	Alžírsko	17,4
	Maroko	13,4
	Tunisko	6,4
	Turecko	5,6
	Mali	5,2
	Kongo Brazzaville a DRK	4,4
	Kamerun	2,9
	Čína	2,8
	Pobřeží Slonoviny	2,7
	Senegal	2,7
	Rusko	2,5
	Šrí Lanka	2,5
	Haiti	2,2
	Pohlaví (%)	muži
ženy		52
Věk	průměrný věk signatářů	31,8 let

Zdroj: *Les Orientations de la politique de l'immigration: rapport au Parlement.* (2011) Paris: la Documentation française, s. 134.

Příloha č. 7: Pofrancouzštění jmen (tabulka)

	2004		2005		2006	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
pofrancouzštění příjmení	186	136	194	164	197	127
pofrancouzštění jména	3832	3913	3298	3582	2887	3307
pofrancouzštění příjmení i jména	576	521	538	433	489	505
	4594	4570	4030	4179	3573	3939
celkem	9164		8209		7512	

Zdroj: *Rapport annuel de la direction de la population et des migrations.* (2007) Paris: Direction de la population et des migrations, s. 95.